

EL PERILL CATALÁ
JOSEP MARIA BAYARRI

Consell Valenciá de Publicacions
Leña, 6 Ciutat

Taula

I

Pròlec.-En el nom d'una viva fraternitat.-Nostra Patria Valenciana.-La estimada nacionalitat catalana.-Nostre dilecte amor de Catalunya.-La provada conjunció d'amors i d'acció.

II

*Pero nostra valencianitat.-La escueta independència.-La certitut del perill.-
Qué, quan, aón, com, qui, quant.*

III

*L'amable impugnació.-La viva impugnació.-Doctrina.-Historia.-Tradició.-
Economía.-Huí, demá.-Missió.-Esperança.-Arenga.-Final.*

OFRENA

A...

Tots els germans nacionalistes valencians; a tots els compatriotes de terres d'Alacant, Valencia i Castelló, en la inagragable unitat del Poble Valencià.

...I a tots els fraters amics de la gloriosa Catalunya.

Pròlec

L'inquietud creadora de Bayarri llança en un nou llibre el seu perenne clam de valencianía. Artiste sobre tot, que tant val dir com valenciá de mena, té sa prosa la fragancia de nostres flors, la plástica amorositat d'eixos monuments florealis que veem devallar per l'alameda, en la tardor de nostres fires. I del fons de la seua ánima, manantial puríssim d'amor a lo nostre, brolla incesant, tal vegada en un bell desordre, l'essència subtil solament adivinada ans que compresa, d'un sentiment pairal de la grandea de tota nostra historia.

Si ab una frase poguérem sintetizar lo que en Bayarri és motiu inspirador de llurs obres, esta sería: ¡L'orgull de sentirse no res menys que valenciá!

Perteneix puis l'autor a d'aquell estol de valencians, dissortadament eixemples hui isolats, que fecondaren el geganti desenroll de la valencianitat dels segles XIV i XV, quan la terra nostra ofería a tots els vents d'Europa l'originalitat d'una cultura propia. I és per això, com aquells un complexe d'afanyis creadors, i son les mateixes mans que ofrenen el barroquisme d'un vers nodrit de patria valenciana les que modelen ab unció Verges i Sants...I manant a d'aquelles un cor tan amant de tot lo valenciá, que sembla llantia sempre ardent al servici d'un cult, tant mateix com els nostres antepassats llumenaven los retaules de les imatges dilectes.

I vol ser açò el llibre, que sols per amistat naixcuda al caliu d'un semblant considerar lo nostre problema s'atrevim a prologar ab pobres paraules, pero ab la més encesa valencianía. Es un crit d'angoixa de qui sent prop el perill, de que a pretext d'atres germanors quede minvada la personalitat valenciana.

No vol ser el llibre de Bayarri un crit de combat; no dú enclosa cap hostilitat envers pobles que històricament considerem d'un comú oríge; pero sí coral advertiment de que jamay podem entregar la gloria de nostre passat; sols compartirla.

A despit de totes les unitats que s'hajen proclamat, per mes que nostres terres siguen incluídes entre les terres catalanes, estem verament convençuts que sols hi farem vibrar a nostre poble, redimintlo de l'actual apocament, parlantli de: terres valencianes, llengua valenciana, niçaga valenciana. Son problemes d'orde sentimental que deuen comprendre els catalans, renunciant a l'imperialisme que llur esplendorós renaixement contemporani disculpa, pero que may pot ser grat a Valencia; encara que no hi falten intellectuals atrets per la superioritat política de Catalunya i ben avinguts ab aquelles tendències.

Fa més de quatre segles escribía Joan Martorell: "m'atreviré expondre no solament de llengua anglesa en portuguesa, mes encara de portuguesa en vulgar valenciana, per ço que la nació d'on io sò natural s'en puixa alegrar e molt ajudar per los tals e tan insignes actes com hi són". Axí hu llegim en l'obra capdal de nostra literatura. Mestre Roiç de Corella parla també de la vulgar valenciana prosa. Si atres nombrosos testimonis no enfortiren nostra convicció, aquests seríen prous, a no fer d'un canvi de noms qüestió de secundaria importancia. Si valenciana era apellada en lo bressol de la literatura regnicola, com valenciana deu esser considerada en lo present.

Surgida nostra nació lliure, ab característiques sustantives de mans del invicte rey Jaume, ab una potentia economia, la més independent entre tots els pobles d'Espanya; aquell esplendorós passat i esta força actual son

els mijans per a bastir en lo esdevenidor lo nostre Estat. De Catalunya sols cal pendre com a eixemple encoratjador la virtud de la perseverancia.

Lector valenciá, si sents el delé de retrobar la teua patria acull fervorós els llibres de Bayarri, breviaris lluminosos d'un místic poeta, batre d'ales en la quietut esmortida de la Valencia de hui, que tornarà a ser gran assolint el desvellar de nostra conciencia ciutadana. En lo solc ya obert per nostres capdavanters arrelará la llavor si les mans pietoses dels valencians prenen cura dels tendres brots relicaris de la nova sava.

RAFAEL RAGA

Valencia Sant Jaume de 1931

Nostra fraternitat

I

En el nom de una viva fraternitat que està arrailada en nostres entranyes i puja a nostres llavis ben encesa, comencem este llibre.

Una forta fraternitat comprensiva i ferventa cap a Catalunya, la intensa Catalunya eixemplar.

De temps en sá que volíem demostrar la nostra cordialitat envers Catalunya. No era cap desamor contra eixe poble veí tan ben amat i tan ben comprés per nosatros. La sabíem compartint ab nosatros la injusticia política, el desafecte fraternal, l'odi i la enveja d'atre esperit i d'atra força estranys i reseguíem els camins del sacrifici ben paralelament, ficeses els ulls i ficse l'esment en un jorn delerat que aguaitávem confiats, enormement esperançats.

Estimávem, estimem Catalunya sens reserves i la estimem ni impulsivament ni desatentada, i no per est' hora especialíssima en que atrau l'atenció i en ella certes animadversions d'esperits incomprensius i infraterns; en que'l natural fons nostre d'humanitat rebel salta front a l'injusticia, la injuria o la calumnia i al vórela objecte d'estes...no és d'ara ni per tal nostre dilecte afecte per eixe Poble. Es de temps ya i és per la reflexió i meditació de sa estructura i de sa historia. I és que en l'ansia de son deslliurament, semblant al nostre, la veem en l'avans de una generació redressada en el clam viríl i constant.

És la nostra generació, nosatros mateixa, que li devem distints i importants beneficis de tots ordres.

En el polític no podríem negar la influencia que constatem, dels seus hòmens capdevaners; els raig de llum que han proyectat sobre nostres consciencies, en nostres inteligencies els que's digueren Enric Prat de la Riba,

el President; bisbe Dr. Torres i Bages; Dr. Martí Julià; l'Àngel Guimerà...En el plà artístic literari a mes dels de la generació anterior, els del començ de la renaixença que van des de l'Aribau a Narcís Oller...ara, des de Maragall a López Picó, Bofill i Mates, Carner, Segarra...en tots els quals la moderna i registrada renaixença valencianista política i artística-literaria se'n han sadollat de principis i de bellees; de ciencia política i de fruició estètica; d'elucubracions i persistencies d'actuació.

Tals admiracions i afectes insistents i quotidians, per atra banda derivants de bons i nobles motius, de mereixcudes, i mes, contribucions admiratives, s'empalmaven, llògicament, en tantes forces d'estímuls i en tantes realitats d'acció que no poques vegades veus populars o veus maliccioses nos han saludat clarament com a catalanistes...com a mes amants de les coses de Catalunya que de Valencia.

Perque no havem volgut amagar la nostra opinió admirativa envers els hòmens i les coses de Catalunya; perque l'havem defés quan a l'entorn nostre votava la injuria, la calumnia, la maliccia i l'odi respecte de son valdre i de sa vida i de ses aspiracions i esperances, s'havem tengut que oïr la qualificació de catalanistes o catalanisants i poc manco que estàvem al servici de l'or català.

Precissament, nosatros , que cada día anem preconisant la necessitat de la intensitat valeciana en tot pensar i en tot l'actuar dels valencians; nosatros a mes, que assistíem íntimament adolorits al fet que s'iniciava per part de catalans, de pretendre enclòurenos als valencians en una unitat ètnica, política, en la que tots formáven ab la denominació de catalans. Quan s'enunciava "tots som uns i els mateixos: catalans" i s'escrivia que els valencians erem: "catalans de Valencia"...

Nosaltros, els valencianistes havem estimat, i estimem, Catalunya i el nostre reconeixement de son valdre ara, i en la gesta històrica, prové de l'estudi i la reflexió.

La nostra serenitat no s'ha pertorvat un moment, ni tan sixquera li ixquera a l'encontre el motiu alarmant i el perill cert que deixava entrevore i que fon prou, un jorn i atre, recalcitrant, a infantar estes planes hui necessaries.

II

Per tal d'aquella estima i ver reconeixement envers Catalunya, i encara enfront a l'insistencia d'aquells motius d'alarma contra la sustantivitat de nostre Poble valencià, es resistíem a escriure el llibre, per si a l'escarotar en l'ambient l'asunt i el mal, sens lograr remey s'agudisaven.

De temps era que's resistíem a plasmar en pàgines per al públic aquell estat d'alarma que, no obstant, anava fent-se objetiu en les nostres consideracions quotidianament.

Aquelles consideracions que s'evocàvem de prudencia, de deixar córrer, de marginar les alusions, pensant aïllar els motius que inquietaven nostra fe nacionalista valenciana, remetent al temps la terapia per a aquelles desviacions polítiques causa de l'inquietut dels bons nacionalistes valencians, no han segut ben ateses ni prou agraïdes, i han fallat els propòsits i els càlculs de silencis, de negligir la denuncia pública del pancatalanisme, d'obviar la impugnació que saltava i l'objeció que s'encenia a cada ingerencia del perill catalá.

El Perill

Pero el perill per a nostra nacionalitat valenciana és cert; sa extensió creixent i sense recatament i unes vegades pretenent: la captació de l'intellectual ab argmentació arrengrada i sofistica, i de vegades intentant

incidir en la densitat popular, és lo ben cert que fa sa vía replegantse o distenentse segons épques i circumstancies mes o menys propicies; pero sempre ab una directriu rectora ben significativa.

De cap manera és que nosatros temem per la existencia de la nacionalitat valenciana; ni remotament se nos ha sugerit la idea de que la personalitat valenciana pugua morir a má irada.

El perill, que diem catalá, per a nostra Valencia consistix, ya ho havem insinuat, en creure i propalar que Valencia, l'antic reine, la nostra Patria és catalana, que Valencia, per sí, no té personalitat nacional; que la patria dels valencians és diu Catalunya; que'ls valencians som catalans de Valencia; que la nostra personalitat, per tant, nacional, que la nacionalitat dels valencians és catalana; que la nostra historia valenciana i la nostra cultura i el nostre territori i la nostra tradició, formen part i estan implícites en una entitat nacional superior que's diu la gran Catalunya. Que'ls nostres hòmens, sants, artistes, poetes, guerrers, ciutadans cums son catalans...que els catalans en el sigle XIII, al temps de la reconquesta de Valencia per Jaume I, nos dugueren la civilisació, el geni artístic, tot el geni; la paraula ab la que s'entnem els valencians, la cultura, el ser propi i la constitució estatal...com una extensió de la personalitat catalana, ab el mateix caràcter, i per tant, ab el propi desenroll objectiu...que Valencia no té existencia anterior...

La pretensió d'eixe pancatalanisme anula la nostra nacionalitat valenciana. Valencia queda extingida en sa personalitat jurídica. Resta dependent.

El perill enclou la idea, i la expresa, de que Catalunya és una gran nació de la que Valencia és sols una regió; que una unitat de cultura de ser, i d'història i d'aspiracions nos enllaça...

Els propugnadors d'aquella tesis recomanen, de vegades, que's valencianisme; pero és una raó directa d'una castellanisació i malicciosament es reserven la esperança i aviven la creencia, i expresen creencia i esperança de que descastellanisantnos es catalanitem.

El que's valencianitem, per a ells, és catalanitemos, cohibint, deprimint o negant nostra propia personalitat, nostra personalitat valenciana.

Tots aquells símptomes, totes eixes sugerencies, totes estes evidencies que al davant de nostres consideracions i en elles, constatem, enclouen i son verament un perill en nostra dignitat patria, son perill en nostra llavor de valencianisació, de renaixensa valencianista que a hores d'ara ab tant d'amor i ab tanta esperança anem destriant.

Nosatros diputem això un perill, nosatros estimem tal pretenció, tal intent, tal certitut d'extensió d'eixes idees, atentatoria a nostra fe nacionalista valenciana i és per aixó que nosatros no podem menys de fer patenta nostra decidida protesta en nom de nostre sentiment patri adolorit, en memoria de tots els afanys de nostres antepassats escarnits, i en la obligada cura de les esperances per a un esdevenidor mes just i mes cordialísim.

II

El que crega vore un perill té obligació de donar el crit d'alarma i res manco que estes planes de primer entuvi, aplegades en volum és necessari, per a ficar i estratificar, mes que en les planes volanderes del periódic, que s'esmunyen, s'arreconen o se perden, les nobles raons que nos mouen per a denunciarlo, deixant ya d'una, ficsa nostra posició recolsada en lo moral i en físic i posant per testic la historia, la efectivitat de vida, de la vida de nostra patria Valencia.

La nostra paciència ha segut gran. Havem tengut un profon silenci resignat front a les punjades que nos ferien en lo més viu de nostre sentiment patriota.

Un jorn i atre aguantávem ab una melancolía que nos fea mal al cor, les alusions decidides, les insistencies lamentables, les contumacies incruents pero dolorossísimes a nostra sensibilitat, en sentir la personalitat valenciana.

Insistim:

Nosatros no agraiem may prou tota la beneficiosa influencia que Catalunya ha egercit ab sa cultura actual en nosatros. Havem declarat moltísimes vegades als qui nos han volgut oïr que Catalunya és un poble viu i intens; que per sa cultura, per son amor de l'art, per sa laboriositat i per sa historia; per la mateixa racial constitució és una nacionalitat i una eixemplaritat.

Nos havem indignat, com sos hòmens catalans, contra els que intentaben rebaixar sos mèrits o discutir son valdre i en l'altar on oficia la civilizació ens havem vinclat en devoció de Catalunya ab la mateixa emoció que'l més ardit i encés patriota català.

Nostra dilecció reseguix encara la intensa admiració. No obstant, en pensar d'alguns, este llibre i no obstant, en sentir nostre, els motius que l'han forçat a confeccionarse, a escriures, a publicarse, nostra admirada devoció envers eixe Poble català no s'interromp i ab la acostumada serenitat juzga nostra consciencia la "dolça Catalunya" i la forta nacionalitat veína.

III

Ah! Pero que tals estats i disposicions d'esperit donen més raó i més força a nostres consideracions i obliga als causants, als sectors eficients del motiu de l'alarma que clamem i del perill que constatem, a que's ficsen en el

cas i recapaciten en l'urgència i en l'efectivitat d'una necessària cesació d'aquells motius que ab gran adoloriment evoquem.

No és atra la finalitat d'estes planes: Cridar l'atenció dels distrets, dels dèbils en constitució política, dels fàcils a l'encanelament de la actual fogata veïna; resguardar la ingénua serenitat dels valencianistes que comencen la viva tasca de l'actual reconeixement i que recapaciten i callen les consciències i les veus d'escàndalo que s'interposen entre aquell inici i nostre fi nacionaliste valencià.

La provada conjunció d'amors i d'afers de Catalunya i de Valencia, manifesta a través de la historia i refermada ara, front als actuals moments imposants, a segut evident i cada día está sent més necessària; conjunció que deu continuar ininterrompidament fins a la consecució de totes les atribucions inherentes als pobles lliures com ho son Catalunya i Valencia, exigix l'amorosa cura d'una continua compenetració, d'una completa comprensió mútua i la generosa ajuda ab sengles aportacions de la més encesa fraternitat.

A tal sentit i a tall llabor convidem nosatros, valencians, als catalans tots, a Catalunya sancera, en virtut dels clars postulats de la historia, en virtut d'una llabor de llibertad nacionalista que cal surmontar i en virtut d'un trunfo que haurem de conseguir.

Pero nostra valencianitat es posa en peu i s'erecta viventa i ardida, naturalment per sobre Catalunya, per sobre tots els pobles del món. Ella tota amor, tota sentiment, viva de reflexió, febrosa d'estudi i delerosa de vida en una ininterrompida i progresiva ascensió, fa que siga prim nostre filar en la vigilancia de tots els possibles perills, i fa viventa nostra protesta i acás encara que explicable, violenta nostra actuació, de vegades.

La escueta independència de València és la que sentim íntimament, i a cada punt se nos evoca ficsa i segura, inmarginable i intangible.

La nostra nacionalitat, per ser-ho, continuarà en sa essència i sa vida fent i refent el camí cap al seu destí providència, ab la força de sa realitat històrica i eterna.

Pero, aixó sí, cal que'ls bons patriotes egercim continuament tal vigilància de l'amor per a evitar que l'apiç ignar o maliciós li empanye la nítida blancura de son ser.

Pero nostra valencianitat més i més s'aferma en nostra amor quan sabem sentir de les nostres germanes les nacionalitats irredentes; quan connotem els mateixos esforços, els mateixos sacrificis, les mateixes abnegacions, les mateixes dolors...i la nostra valencianitat es fa amor, es fa estimació tendra...pero sura per sobre tots els afectes del mon, i la nostra estimada València puja al lloc dilecte i está en nostros cors regint afectes, devocions i entusiasmes i cap amor, i cap altre interés es superposa ni ombreja l'amor i l'interés de nostra estimada Patria València.

En el bon ordre armònic del patriotisme, València és ans que res, abans de la seua amor i la seua exaltació, i la més mínima resta a la sua integritat en qualsevol ordre, nos té de fer vibrar els propis nyervis i s'utilitzar la nostra sensibilitat. La independència de València és escueta, no admet particions ab cap altra; el sentit d'inferioritat ab que se la pretenguera colocar pugna ab la veneració en que la tenim i ab l'interés que cal desvelarli, i repugna al propi sentiment nacionalista.

L'innat sentiment deixat al llarc de la seua vitalitat controla suavíssimament i espontània les innegables evidències. De cert que no s'equivoca i no sabem per quina trama misteriosa ficsa i aferma la certitut general que en son bell centre fecunt arrela. La disquisició, podria restar acás

compensada, equiparada en l'abast patriòtic d'una patria; aplegar a la conclusió de que les propies consideracions patriòtiques teníen pàbul adequat recolsantse en motiu apropiat: una patria; esta patria; la patria. El sentiment no. Este és un super raonament silenciós, mitat consciència, mitat subconsciència; sentiment patriòtic que forma part de la personalitat del ciutadà, bella propietat de l'ànima del poble.

I el sentiment del poble, fort, insobornable, en la nostra Valencia, està manifestantse cada dia, continuament, sa força única i la calor cordial de la nacionalitat valenciana al poble valencià.

La certitut del perill

I

La certitut de la existencia d'unes idees de negació de la nostra nacionalitat valenciana en nostres dies, fa temps que la controlàrem ab la íntima dolor consegüent.

Llegíem i escoltàvem tals enunciats ab un escàndalo interior, íntimament adolorits. Les veus ens veníen de fora, de Catalunya i servàvem una explicació quan se n'adonàvem d'una ofuscació; pero quan evidenciàvem que les veus veníen de casa nostra, de la propia Valencia, llavors l'íntim adoloriment nos prenia tot lo ser i s'esbatusàvem de pena, d'indignació, de...no atinant la possibilitat de que compatriotes nostres pogueren admetre tals idees i molt manco s'atreviren a insinuar-les, a manifestarles, a propagarles...I ahí está la evidencia ab tota sa crúa realitat, intervinent fatalment nostra sensibilitat patriòtica, fent imminent ab la sua contumacia, ab el seu alarde, ab el seu descarro en suscitar-se, la nostra ardida rèplica i, ara, en la reiteració asovintejada d'aquelles idees, les planes estes que ab tota amor de Valencia i ab tot respecte de tots volem deixar manifestes.

Serenament és que volem produirnos, ab la equanimitat que diputem necessaria, deixant de banda acrituts i asperees que estimem impropies d'este lloc i de qualsevol atre on se pretenga per la raó, que'l convenciment es produixca.

S'apresurem ara a exposar proves, les proves distintes, unes quantes entre les moltes que coneixem, entre les moltes que hi haurán, pero suficients al nostre objecte, ben significatives i que per sí asoles justifiquen, justificaríen sempre nostra intervenció, modesta pero, aixó sí, decidida, entusiasta, corajosa.

Les mostres que anem a transcriure son de primera má i tals que'ls autors persistixen en la manifestació d'elles i en sa creencia. Per a esta contumacia tota la nostra energía, tota la nostra tesó i combativitat i, de vegades, en vore la innoble maliccia, i el baix descastament, tot el nostre menyspreu.

Heus así una d'estes mostres que diem ben significativa i que enclou en sí ben diáfananament tota la crúa argumentació que venim denunciant. Diguen els valencians que senten en sí el noble orgull de sa nacionalitat valenciana, si nos és lícit, prudent o convenient el silenci; si no val la pena d'una intervenció ya, eixintse d'una estúpida cómoda inacció.

Francament exposarem les mostres que la realitat lamentable nos ha posat al davant nostre, una darrere d'atra, sens con moures per a la interrupció que, segur, saltará vivament i forta en les nostres entranyes en el curs de les transcripcions.

Després farem l'amable impugnació, la viva impugnació, ab les plurals apelacions a la doctrina, a la historia, a la realitat actual i al sentiment de sempre en el poble valenciá.

Escrit típic de pan-catalanisme, publicat en Catalunya i per un valencià, Miquel Durán Tortajada, exposem el següent aparegut en la revista “Patria jove” de Barcelona. Maig de 1916-Any I-Núm. 2:

“Valencia=Notes curioses que afirmen sa catalanitat.

No son solament la historia i la llengua viva les característiques que ens afirmen la catalanitat de Valencia, son també els llibres, son molts testimonis existents en els oblidats recons d’arxius i biblioteques que ens demostren com Valencia forma part de la Nació Catalana.

Un d’aquests llibres es el titulat “Obres i troves” que vegé la llum l’any 1474 a Valencia.

El dia 25 de Març de l’esmentat any se celebrá a la capital de la Regió Valenciana un certamen poètic que tingué molta anomenada.

La nostra llengua adquirí durant els segles XIV i XV la perfecció i el gust literari que la feren estimada dels homens de lletres. Ben clar ho demostra aquest Certamen poètic en el que prengueren part 38 autors, que acudiren a la crida amb belles composicions escrites en nostra llengua. Les composicions s’imprimiren, formant un llibre titulat “Obres i troves”, les quals tracten de laors a la Verge María.

Suposa Balaguer, el nostre gran poeta i historiador, que aquest llibre que sortí en el dit any de 1474 es el primer llibre que’s va imprimir a Espanya.

I quan la investigació històrica o literaria fa esment d’aquest llibre, no obstant i figurar en ell autors valencians, s’afirma que el llibre “Obres i troves” està escrit en la llengua catalana. Això per a nostra Patria representa una major gloria: el primer llibre que s’imprimí a Espanya fon a la ciutat de Valencia, fon un llibre de versos escrit en nostra dolça llengua.

En l'”Estudi sobre els sermons valencians de Sant Vicens Ferrer que es conserven manuscrits en la Biblioteca Metropolitana de Valencia”, (en la pág. 22, cap. II Originalitat dels sermons, fins a que's dirigien), hi trobo les següents paraules dirigides als habitants de certa part límit de la Regió Valenciana en la qual se parla una barreja de valenciá i castellá: “Vosaltres de la Serranía qui estats en mig de Castilla E DE CATALUNYA, e per ço prenets algún vocable castellá e ALTRE CATALÁ. La nostra vida es el mig: dessus es la gloria e dejus infern...participam de hu e del altre”.

L'historiaire Escolano, gran defensor de la castellanització de la terra valenciana, en el llibre I, capítol XV, del volum I de la seva “Historia general del reino de Valencia” diu que aquest “fué poblado desde su conquista casi todo de la nación catalana y tomó della la lengua y están tan paredañas, y juntas las dos provincias, por más de trescientos años han pasado los deste reino debajo del nombre de catalanes, sin que las naciones extranjeras hiciesen diferencia alguna de catalanes y valencianos. De aquí se entiende que Pandulfo Colonucio dijo que el Papa Calixto III era catalán de nación, siendo valenciano, y el “Regestrum Historiarum” dijo lo mismo de nuestro compatriota San Vicente Ferrer. Y porque Bartolomé Faccio Panórmita, Eneas, Silvio y Espiegelio, cuando cuentan por menudo los reinos y estados de este rey don Alfonso en España, sólo hacen mención de Aragón y Cataluña, pasando por una misma tierra y nación Cataluña y Valencia. De aquí se vió en un grande inconveniente, que quanto se podía escribir de los nuestros en particular y de sus jornadas y hechos notables en guerras, salía a la luz bajo el nombre de catalanes, sin hacer mención de los valencianos en su propio nombre”.

Altra nota molt curiosa es l'encapsalament d'una traducció de les obres d'Ausias March que diu aixís:

“Las obras del famosísimo filósofo y poeta, Mossen Osías Marco, CABALLERO VALENCIANO Y DE NACIÓN CATALANA traducidas por don Baltasar de Romání...(infine). Ha sido impresa la presente obra en la muy noble ciudad de Valencia, por Juan Navarro. Acabóse a diez de Marzo, año MDXXXIX.

Aquestes paraules demostren ben palesament que en aquella época Catalunya era reconeguda per la gent docta com a la patria dels valencians. En una obra impresa a Valencia l'any 1530, quan ja feia més d'un segle que pel domini de Castella havia quedat anulada la preponderancia nacional de Catalunya, s'afirma encara, i en llengua de Castella, la existencia de la Nació Catalana com a patria natural del cavaller valencià Ausias March.

I si aquell altíssim poeta de l'Amor universalment conegut i admirat, qui escrigué en llengua catalana els seus Cants Immortals, es reconegut per propis i estranys *cavaller valencià i de Nació Catalana*, de Nació Catalana son també, indiscutiblement, tots els valencians”.

La mateixa revista publicava en el següent núm. 3 un article del president de la Joventut Escolar Nacionalista, el català Sr. J. Fernández Puig que dia: “De les nostres afirmacions=Als germans de Valencia.

L'article de nostre distinguit col·laborador en Miquel Durán i Tortajada que, sota el títol de “*Valencia. Notes curioses que afirmen sa catalanitat*”, publicarem en el prop-passat número 2 de PATRIA JOVE, ha donat lloc a que el President de la “Academia Valencianista del Centre Escolar i Mercantil” ens fes saber son desacord amb el que aquell exposà sobre la catalanitat de Valencia.

Massa trascendental es aquesta qüestió perquè dubtem, ni per un sol instant, en esbrinar-la.

Diguérem en el primer número de nostra revista i des d'aquesta mateixa secció de "De les nostres afirmacions" que *les col·lectivitats solament són de llei pel consentiment de les parts que les integren*. I no som nosaltres d'aquells que tenen diferents canes per a midar una mateixa tela; el que diguérem per a demostrar que els catalans som els únics àrbitres legals dels destins de Catalunya, ho sostenim per a tots els individus de totes les col·lectivitats, ádhuc pels de la mateixa Col·lectivitat Catalana o sigui per les diferents Regions de nostra Nació. Així raonárem al demostrar el dret dels catalans a sostenir amb l'Estat espanyol les relacions que bo ens semblin, per febles que aquestes siguin; recullin en bonhora el mateix argument els valencians freturosos de fer de Valencia una entitat independent del reste de l'agrupament de Regions catalanes, recullint lo que es incontrovertible! Ningú podrà negar que la voluntat dels valencians es la que ha d'arbitrar els destins de Valencia; no serem almenys nosaltres. Pero d'aixó a demostrar que Valencia no és històricament una Regió de la Nacionalitat catalana, el mateix que Mallorca, que el Roselló i que la Catalunya propiament dita hi ha un bon troç. Demá que les terres de la Patria catalana es troessin en ple usdefruit de ses facultats nacionals, Valencia podria eixir-se de llur agrupament i proclamar sa sobiranía independent, pero fora en oberta contradicció amb la Natura i els esdeveniments que a ells com nosaltres ens han fet catalans. La gran Patria catalana es trobaría esquarterada i això fora mil voltes més llamentable que el jou avui sofreix, car aquest el sosté de força mentre que allavors es trobaría adolorida per la mateixa voluntat dels seus propis fills.

Que son molts els valencians que no volen nomenar-se catalans? D'acord. Ja ens ho ha fet saber mantes vegades en Durán i Tortajada al planye's del poc esprit nacional catalá de Valencia, ens ho havien dit també

els catalanistes valencians associats a la “Joventut Escolar Nacionalista” i redactor de PATRIA JOVE un d’ells. Però això no contradeix per res la catalanitat de Valencia. Ultra això estem ben convençuts que la Nacionalitat Catalana no serà ben capida fins que Valencia hagi passat pel Valencianisme, Mallorca pel Mallorquinisme i així totes les Regions Catalanes, exactament com ha fet la Catalunya de les quatre *províncies* fins ara.

Valencia es Catalunya. Canten el fet de la catalanitat de Valencia, sa llengua, sa literatura, ses consuetuts i sa historia. En catalá i no en valenciá escrigué Aussias March, el mateix que el mallorquí Ramon Llull i en Muntané. Derivat es del catalá antic el valenciá d’avui, el mateix que el catalá d’aquí i que el mallorquí i que l’alguerés i que les altres parles de terres catalanes. I catalana, ben catalana, es la historia de Valencia des d’els temps prehistòrics fins als nostres dies.

Amb la historia n’hi ha prou per a demostrar palesament la catalanitat de Valencia.—Als començaments dels temps històrics una mateixa raça, els íbers, poblava el terreny que avui es Valencia el mateix que el de Catalunya. Una mateixa provincia, la Tarraconense, formaren mentre dura la invasió romana i amb dues sentiren a l’ensemps i amb igual fretura la frissança de lliurar-se de la Metròpoli. A l’establir-se els góts a la península alhora sentiren el pes del ceptre d’Ataulf. A l’invasió dels alarbs plegats lluitàrem contra les hosts de Mahoma; durant llarg temps Valencia estigué opresa pels sarraïns, no tant Catalunya o més ben dit el Comtat de Barcelona, que tantost es lliurá dels invasors acudí amb l’alt En Jaume al front a lliberar als cristians de Valencia: caigué l’enemic i uns i altres, els d’allà i els d’aquí, no els vençuts i els vencedors, sinó els fills d’una mateixa patria reconquerida, s’abraçaren i junts friuren llargament els jorns felïços de nostra historia. I ara

que la invasió més barbre que jamai hem sufert ens petja alhora nostra llibertat, ara que novament la Patria és esclava, ara que l'hora suprema de la nostra malenança que és quan més agermanats deuríem estar bregant per reconquerirla, ara germans nostres de Valencia sorgíu enfront nostre i sense considerar que sembreu fatals discordies, de les que abastament es servirà l'Estat que ens oprem, no ens voleu regoneixer, us negueu i ens negueu?—No germans, no; la Causa que defensem necessita el concurs de tots els bons fills de Catalunya, no ens dividim que prou feina tindrem lluitant junts contra l'enemic comú. Apleguem-nos, doncs, a l'entorn de la Ensenya barrada, símbol d'una Patria a l'ensemps vostra que nostra i units en dolç abraç com a germans que som i s'estimen, fitats els ulls en ella com en un sol que ens enlluerna, marxem sempre avant, camí de la Victoria, cantant el nostre desvetllar”.

III

Ya estan exposats documentalment els dos punts un per catalans i atre per valencians de la posició central que indiquem que havem de refutar i que havem de foragitar del radi de sugestió dels valencians.

Al darrere d'estos enuncians típics venen els atres multiplicantse en varis aspectes. Sobre el que mes insistencia registrem es el de l'idioma; els catalans i catalanisants s'acorden així. Hi ha estol que no mes exposa la fusió de catalans i valencians en eixa característica lingüística recolsantla.

Les insinuacions i insistencies de pancatalanisme s'han vengut sosuint des de temps. Han segut en major aportació les de catalans encara que en orientació i maliccia els han seguit i no s'han deixat guanyar els valencians catalanisants. Naturalmente s'han registrat époques d'intensificació de propaganda catalanista en Valencia i per a Valencia. Periodos de manco activitat pública pero la penetració catalanisant reseguía en alusions,

converses, polèmiques vives, físgues i incisos i indirectes i de les que en gran part de les quals havem segut actors o testics.

De catalans

I

Respecte als catalans, unes proves ara.

Encara dins la confusió de termes, de divisions i interpretacions que en política regien en el moviment catalaniste de allà mijant el segle passat en Catalunya, desde Barcelona casi exclusivament, volem recordar i exhumar algunes frases, alguns conceptes en els que encara que débilment es veu o atisba, sense la virulencia que modernament prengué, la idea de que Valencia i Catalunya son una mateixa Patria.

En 1856 li escrivia a Vicente Boix el croniste valencià, el destacat poeta catalaniste Víctor Balaguer:

“...los dos tenemos una patria común...somos nietos de los que en aquella admirable federación de Aragón...combatieron juntos bajo una misma bandera...”.

Parla també Balaguer de: “la patria lemosina que ompli ab sa gloria Ausias March, Petrarca lemosí” inclinantse a assimilar a lo manco baix la relasió del llenguage “todas las provincias, unidas algún día, por un verdadero lazo federal, que hablaban catalán” i a l’enumerarles cita Valencia, Mallorca, el Rosello i la Provenza.

Ed. Dels versos catalans de Balaguer 1868 La Bisbal.

Tubina Historia del Renacimiento literario contemporáneo de Catalunya, Baleares y Valencia 1880 Madrid.

Llavors per aquella inconsistencia argumental general, al respecte nostre, no es veu, com diem, l’agudisació de la corrent ideològica que modernament i así, per un home de la nostra ciutat de Valencia s’havía

d'expressar dient que: "...la recatalanització de València...si per nosaltres fos —diu l'articuliste— s'imposaria ràpida, brutal, radicalment" "Síntesi del criteri valencianista" per Eduard Martínez Ferrando. "Ofrena" Segona època, Any I: Núm. 5 Pàg. 4.

II

A principis d'este sigle l'ilustre català Enric Prat de la Riba feu unes famoses conferències que després arreplegades i ab adicions significatives constituí "La Nacionalitat Catalana", volum de transcendència per al catalanisme ductriu, "La Nacionalitat Catalana" es repartí per València entre'ls valencianistes per l'any 1915 ab motiu d'un bon lot d'exemplars rebits así per a propaganda.

Prat de la Riba: "Quant ja'l poder polític de Roma havia saltat a troços, varen sortir a la llum de la historia els vells pobles soterrats, cadascú parlant sa llengua, i la vella *ethnos ibérica*, la primera, feu ressonar els accents de la llengua catalana des de Múrcia a la Provença des del Mediterrá al Mar d'Aquitània, Ligurs Gaélics i Tertesiens, Grecs i Fenicis, Cartaginesos i Romans no havien fet recular un pam de terra al nostre poble. Les fronteres de la llengua catalana eren les mateixes que assenyala a la *ethnos ibérica* el mes antic dels exploradors historiaires" (La Nacionalitat Catalana, cap. VII, Barcelona, 1906).

III

Cal exhumar esta carta, recién fundada la entitat "Nostra parla", agrupament de mallorquins, valencians, rossellonessos i catalans.

Barcelona 11 Abril 1916—Sr. President de "Pro Poesía Valenciana"
València.

Mólt Sr. nostre:

Bé ens dolem i sentim fonament que els nostres privilegiats troços de terra que parlen la mateixa llengua estiguin posseïts cada un d'ells d'una certa tebior envers els altres. Més que tebior real, creiem nosaltres que és una malhaurada inercia, una peresa inconscient lo que amaga el ver amor que ens pertoca conreuar com a perteynens a una mateixa niçaga.

Mólt més, si es vol, que la mateixa historia, i que la mateixa tradició, i que les mateixes lleis, ens ha d'agermanar la mateixa llengua que gloriosament floreix per sobre el Pirineu, per sobre l'Ebre i fins més enllà del mar.

Vet-aquí, doncs, la tasca que s'imposa "Nostra Parla", Agrupament de Mallorquins, Valencians, Rossellonessos i Cataláns: accelerar en lo possible una indestructible unió espiritual entre les nostres terres, quin fonament sigui precisament la comunitat de la llengua i mantenir el culte constant en aquesta llengua i matar tota idea de divorci que sempre seria causa de malaltia en el nostre esperit.

Al voler començar aquesta gestió patriòtica bé ens cal recordar vostra entitat que tant es desvetlla per la conservació de la nostra propia fisonomia i per això veim que en ella trovarem apoi i un fervent campió de la nostra causa, amb la mateixa causa, amb la mateixa seguritat que vos poreu confiar que "Nostra Parla" acullirà i defensarà totes les nciatives en pro de la unió espiritual de Mallorca, Valencia, Rosselló i Catalunya.

Déu vos guardi molts anys.—El president, *Guillem Fortesa*.

El mateix Sr. Fortesa en carta de 7 de juny 1916, endressada al Sr. Giménez Fayos escrivia:

"...aquí se tracta de fer entendre que Valencia i Catalunya...parlen la mateixa llengua...perque responen a una mateixa naturalesa...I esta unitat...es lo que determina la Unitat Nacional" afegix que: "si el moviment polític i

cultural de València se separa del de Catalunya, es donarà lloc al perill immens que serà la desfiguració de la nostra única personalitat històrica i ètnica...”.

Seguim ab les proves d'este ordre.

En Barcelona, casi exclusivament, havia aparegut tota una ininterrompuda serie de publicacions ab aquelles certes tendències i defenses.

IV

Avans de “Patria Jove” ya “Ofrena”.

Esta, en 1917, en segona época publicant per etapes “Síntesis del Criteri Valencianista” de Eduard Martínez Ferrando, extens treball endressat a l'intent de demostrar “la catalanitat de València” ab els epígrafs: “Introducció. S'acosta el día que serem tots uns” (Joan Maragall) “El Reialme de València, partida de Catalunya”, “Revifalla Nacional—Nous horitzons” “Aplec documental històric sobre la catalanitat de València”.

Comensat a publicar en primera plana, com a entrada. “Ofrena” Segona época. Anny I. Núm. 5 en tal treball llegim entre atres coses:

“Pretendre, doncs, qu'el pensament valenciá sia fecondiçat per si mateix és un absurd de lesa ideologia, l'aspiració a un hermafroditisme espiritual que no pot conduir més que a l'esterilitat, puix essent llògics llurs defensors, cal suposar que aqueixa muralla de la Xina que alcen per Catalunya no ha pas d'ésser capritxosa i que'l mateix s'ha d'alçar per als demás pobles de la terra”.

“...Peró el valencianisme ¿on té d'anar a alimentar-se? Heu's ací la médula del nostre pensament, sa raó d'ésser: l'assimilació de la cultura i els procediments catalans té de produir a la curta o a la llarga un resorgiment de València”.

“Però n’hi ha més, la recatalanització de València per amor inextingible en ella, s’imposaria, si per nosaltres fos, ràpida, brutal, radicalment”.

“¿Creu algú que d’uns valencians com els actuals es pot esperar que es dediquin a una tasca de diferenciació, respecte de les demás nacionalitats ibèriques, realitzada amb la constància dels catalans del Comtat de Barcelona i recorrent com ells, un carrer d’amargura per tornar a ser-ho? Quant millor, si no volem perdre un temps preciós, que els pocs valencianistes que’n som ens consagrem a difondre la cultura catalana entre’ls valencians de bona voluntat, car tenint aquella un camí traçat, a nosaltres ja no’ns toca més que seguir per ell, ben segurs de que al final, trobarem reconstruïda la nostra nacionalitat”!.

“La recatalanització de València s’imposa doncs, a la nostra consciència de patriotes. L’història i un dret discurs de l’intel·ligència l’abonen i a la nostra raó se’ns presenta com aqueixos empelts que millorin les condicions dels arbres, com aqueixos creuaments de races que les vigoricen...”.

“...Obrint-se aqueix cicle de la València foral que no es tanca pas fins a l’any 1707, en qual transcurs de temps, cinc sigles properament, s’elabora, ascendix i desapareix com tants pobles la “nacionalitat valenciana””.

“A principis del segle XVIII, com ja hem dit, als camps d’Almansa queia la nacionalitat valenciana, a conseqüència de la guerra de Successió”.

“L’esperit catalanesc que, abscondit, com foc sota cendra, serva al fons el nostre poble, és, per a nosaltres, verament, una promesa de triomf, un jorn o altre, València, de cara a la vida, hi haurà d’incorporar-se a les modernes corrents nacionalistes del món per a dignificar-se i ennoblir-se davant de tota la humanitat”.

“Pero éssent València, Mallorca i el comptat de Barcelona, les tres branques del Pí sagrat Catalunya, i havent recobrat el Mediterrani la importància que assolí en dies millors, tots nostres fervents vots son per al més immediat triomf de l’ideal pancatalanista, lograt per mig d’un lligam polític, més o menys ample, que bé poguera ésser la federació de les esmentades regions i que realitzant de bell-nou l’Unitat catalana...”.

V

Per al maig de 1918 comensá a publicarse en Barcelona una revista de “Nostra Parla” encaminada, encara que a fer vore la unitat, el bloc de l’idioma, a propugnar per la catalanitat de Valencia basada en aquella unitat de llenguatge. “Catalans, rosellonesos, balears i valencians tenim una mateixa llengua i com la llengua es l’ànima de la Nacionalitat...farem nacionalisme” n.º 1 p. 2. I en el mateix núm. publicava un mapa de les “fronteras de les terres de parla catalana”.

“Per atra part l’extensió geogràfica del catalá que s’exten per la costa de Llevant d’Espanya, ens diu clarament que hi hagué una intensa comunicació per mar entre’ls catalans de Catalunya, Valencia i de les Balears” Núm. 2 p. 26.

“Així mateix expresions com: “Terres catalanes: Valencia” “...per totes les contrades de nostra patria, xo es, Balears, Catalunya, Rosello i Valencia...” i en tots els números ve a fer propaganda de tals idees. “Teatre catalá”, “Literatura catalana en Valencia”, “Prensa catalana”, tot referintse a la nostra Valencia, i atres semblants continuament s’inserten en totes les revistes de Barcelona.

En la “Lectura Popular” “Biblioteca d’autors catalans” que se publicava per este temps figuren baix esta denominació quaderns complets

dedicats als valencians Llorente, Badenes, Dalmau, Jacint Labaila, Antoni Palanca, Querol, Bernat, Morales San Martín, López Chavarri, etc.

En el mateix sentit de referencia a la llengua s'expressa la "Paraula Cristiana" de Barcelona:

"Almanac Valenciá", 1929, número extraordinari de CULTURA VALENCIANA.

Llegint aquest *Almanac* hom es fa perfecte càrrec de l'estat de la nostra llengua literaria a Valencia, i si, com sospitem, está escrit sobretot a base de llenguatge parlat, rep una idea bastant optimista de la puresa de llenguatge dels nostres germans del Migdia. La conjugació (si prescindim dels verbs de la segona en *re* que passen a la tercera: rebre-recibir, permetre-permitir, etc., fenomen paral·lel al de Catalunya transformant *concebre* en *concebir*), es en general més pura que la nostra i tal frase o construcció que aquí son tingudas per arcaiques o purament literaries (enfront, menys, etc.) es troben en aquest llibret, copiades de boca del poble. Amb molt pòc esforç els valencians ens donaran un catalá literari meridional que no tindrà res a envejar al nostre. No oblidem que la máxima galanía de la llengua i de la poesia del segle XV sortí de Valencia".

I les incidencies no s'interrompíen en els periódics de Barcelona per escriptors catalans com en alguns periódics de Valencia per escriptors catalanisats.

Ya repetim que si be en casi totes les alusions de periódics culturals, campeja l'aspecte filològic és en definitiva, i asovint s'expressa, un pancatalanisme: una derivació a lo polític, a lo etnogràfic, a lo integral, "podent mentar a Ausies March i Jordi de San Jordi entre els fills de regions de la Gran Catalunya..." (La Veu del Montsiá, nº 33, 1918) "De les nostres

terres: Valencia” es expressió que’s troba en prou periòdics catalans “Ofrena” “Patria Jove” “Veu de Catalunya”.

“Quan a l’extensió del catalá es gran si considerem com es just considerar, Valencia...” (Gaceta literaria nº 16-1927-J. Farran i Majoral).

“Els jovens poetes de Valencia se saben fills de la terra, el llenguatge ja ho diu prou: fonèticament: gráficamente—Com a tals volem conviure en les publicacions de Catalunya” “som els poetes del Sur, vosaltres els del Nord” (plana literaria de “Diari de Tarragona” 11 Octubre 1928).

Actes i paraules

I

L’any 1917, ab motiu d’una excursió de valencians a Catalunya i a propòsit d’uns actes en Barcelona realisats, escrivía *La Veu*, comentant el mítin del dia 17 de maig. “El retorn a la unitat moral de la Patria es assegurat. Qui hagi assistit al míting d’avui, se’n pot haver donat cabal compte. L’atmósfera era caldejada de patriotismo; els entusiástics i nodrits aplaudiments del públic teníen una intensitat profunda, una resonancia tota armónica, com esclats qu’eren d’una multitud civil, i a l’amor de Valencia i Catalunya s’han arborat els cors, i l’amor de Valencia i Catalunya es fonía en una gran amor únic l’amplitud del cual abraçava totes les terres catalanes continentals i ultramarines, ungides en llur divina unitat per l’alt rei En Jaume I, restaurador de l’Iberia”.

Al dia següent de eixir de Barcelona els valencians, *La Veu* dia lo següent: “Ahir foren closes les festes de germanor entre nacionalistes valencians i catalans. A élls i a nosaltres ens han sabut grat, i a élls i a nosaltres ens haurán servit d’encoratjament per campanyes futures, de les quals sorgirá un día la restauració integral de la Gran Catalunya. La confraternitat entre els nacionalistes de tot arreu de la Patria va fentse cada

dia més obiradora. Valenciàns, mallorquíns i cataláns s'han confós en els actes d'aquests dies, i entre ells no hi ha hagut sino un esperit; i més d'un cop, en conversa patriótica, s'ha parlat dels cataláns de l'altra banda de les Alberes (Pirineus), sentint no tenirne a la vora una representació que hauria fet encara més assaboridores aqueixes festes germanívoles. Els visques a Catalunya i Valencia han estat abundosos, com era del cas. Pero tot sovint, per damunt d'ells, s'aixecava alguna veu que els condensava en un de més expresiu encara, puix encloía en un mateix desig totes les terres on la nostra llengua es parlada i el patrimoni patriótic de les quals es un mateix. L'ambició nobilíssima, la voluntat ferma de restauració total de la nacionalitat n'eren les dictadores. Valenciàns i cataláns en un mateix ablandament, han consagrat una altra vegada la unitat de la Patria a desgrat de totes les fronteres”.

II

Végense hara algunes paraules pronunciades per oradors catalans: “Aquesta es la nostra tasca. Per realitzarla es precís refer la unitat espiritual trencada pel centralisme, deixant Catalunya i Valencia de ser províncies per convertirse en regions d'una mateixa nació que volem regir lliurement. Que no passi la nostra generació sense trasmetre als nostres fills, la Patria nostra refeta i gloriosa”.

“¡Quin dia será el dia gloriós que els nacionalistes de Valencia, de Mallorca, de més enllá dels Pirineus...(Ovació i visques a Catalunya), girarán els seus ulls a la Patria i aquesta retrunyirá en una afirmació espléndida de voluntat!”

“Celebrém avuí la unitat de la patria rediviva, Catalunya no es asimilista: proclamem la unitat, més amb la llibertat per totes les seves

regions. Nosaltres desigem el triomf de les regions, perque el dia que així sigui haurá trimfat Catalunya”.

“A nosaltres ens inspira gran confiança aquesta generosa actuació de reer la gran patria catalana, tants anys desconeguda per uns i per altres...”.

“Aquí s’ha parlat de reconstitució de la patria, de igualtat de llengua, de germanor de raça, i us haig de dir que en la resolució del problema que tots aquests sentiments han plantejat, nosaltres volém un lloc i us prometem no trencar mai els llaços d’unió i de companyerisme en la lluita”.

“Valencia es una part de la nació catalana”.

“Essent Valencia i Mallorca les branques belles del arbre catalá, volém que Catalunya torni a dur el ceptre imperial del mon”.

“Aquella terra es tan vostra com nostra, ya que Valencia es de Catalunya i tots uns nosaltres cataláns i valenciáns”.

En 6 de Setembre de 1930 “La Rambla de Catalunya” llegíem:

“...nació única, mestresa de la seva vida interior, integrada per les tres regions catalanes: el vell Principat, Valencia i les Illes Balears i pitiuses, regions que podem anomenar respectivament, Catalunya septentrional, Catalunya meridional y Catalunya insular”.

(*Rovira i Virgili*)

III

“*La Veu de Catalunya*” del 6 agost 1931 replicant a *L’Opinió*, que s’en vantava per “L’Esquerra catalana” de que els elements *no catalans* (gallecs, castellans, valencians, etc.) que en Catalunya viuen, havien votat l’Estatut Catalá en el “referendum” del dia 2 d’agost fa l’agregació de nosatros, dels valencians, *com a catalans* a Catalunya.

Ve a dir que’ls partits catalans “Lliga Regionalista”, “Unió Federal Nacionalista Republicana”, “Acció Catalana”, etc., també s’havien

preocupat sempre d'interessar als no catalans que allí viuen en el problema catalaniste.

Afegix que “tampoc no havien considerat may que els valencians (a més els mallorquins) *fossin no catalans*”.

Es dir que aquells partits catalans mencionats que s'inclouen en el “etc.” de la réplica de “La Veu de Catalunya”, may havien considerat que els valencians foren...valencians; may havien considerat que nosatros valencians “fossim no catalans”. En les consideracions dels partits catalans, d'aquells partits, de tants de partits catalans, segons “La Veu”, els valencians erem precisament catalans.

També els valencians

Manco proves de les que havem exposat se necessitarien per a que un bon valenciá s'erectara vigilant i defensor de la nacionalitat valenciana; pero moltes mes de les que podem publicar en estes planes, n'existixen; mes diputem suficients i encara de sobra, les que donem a conéixer.

En la continuació de la exhumació d'aquelles mostres que a l'abast se nos oferixen volem demostrar que no sols serts catalans alimenten les anexionistes o unitaristes idees al respecte de Catalunya i Valencia si no que també serts valencians, sembla estrany, les han secundat i propalat.

A les mes amunt publicades manifestacions típiques dels Srs. M. Tortajada i E. Martínez Ferrando, devem afegirne algunes atres abans de mamprendre la obligada refutació, al nivell a que se nos porta, i per a deixar ben ficsa l'abundancia de motius i la pluralitat de sa procedencia.

Ausaes que nostre esperit sangna en aplegar a esta part d'exhumar i considerar paraules i escrits de valencians que no han sabut refusar les sugerencies pancatalanistes i encara gosen publicarles en un malentés sentit de patria. Havem de véncer la natural repugnancia i reseguir el camí

mamprés i traçat previament per a, en son terme expandir aquell nostre sentiment d'orgull valencianesc i recolsats en el poble encara sá, perennement sá i iliteraturisat, franc i viril, fer el colofó del patriotisme valenciá ven viu, sempre viu, estroncant la morbosa bifurcació que s'intenta.

II

Als primers anys d'este sigle hi ha en Valencia una revifalla en política valencianista, reflecte de l'innegable acreixement catalá en tal sentit.

Paralel al polític un clar renaiximent literari, poétic en gran part que atrau i exorbita a polítics i literats de Valencia, parlem casi exclusivament de la ciutat.

Quan al moviment de la solidaritat també así Valencia es difondí la sugestió quan ya la "Joventut Valencianista" estava fundada i encara havia organísat alguns actes de "afirmació valencianista".

Alguns semanaris valencianistes: "Renaiximent", "Terra Valenciana", "Valencia Nova", "El Palleter", "Foc i flama", de més u menys duració i intensitat política i "Patria Nova", de caracter nacionaliste valenciá; pero clarament valenciá sense alusions a "Catalunya Patria dels valencians" ni remotament.

Mes, ya la paraula s'havia oit i escrit en Barcelona i comensat entre'ls valencians a extendres.

L'esplet cultural de Barcelona nos guanyava expandintse a demás activitats. Tres poetes valencians s'interesaven dins eixe decantament, Jacint M. Mustieles, Daniel Martínez Ferrando i Miquel Durán Tortajada curaven especialment d'un abillament i esperit catalanescs i "Breviari romántic", "La cançó de l'isolat", "Cordes vibrants" entre altres edicions de versos d'ells signaven la dilecció; mes francament i constant Duran com mes amunt es

consigna, Mustieles ya secretari en 1914 de “Lo Rat Penat” intenta allí fer adoptar les “Normes Ortogràfiques” de l’Institut d’Estudis Catalans.

Es celebra l’Acte d’Afirmació Valencianista, del teatre Eslava l’estiu del 1914 com abans la gran parada literaria de “La Festa de la quinteta Valenciana” en el Paranimf de l’Universitat i no registrem cap alusió a la “catalanitat de Valencia”.

Ya en l’any 1915 en el pregó “Aplec del Puig” en pro de la restauració del Monasteri, de tant de relleu en nostra historia, el poeta català Bofill i Mates nos parla de que “tots som uns”. Es el tó dels espanyols als portuguesos quan estos van a Madrid en 1924 ab motiu de les festes del centenar el naixement de Camoens. Els portuguesos reclamaren: “dos patries, dos banderes, dos nacions” (Dr. Coimbra).

En les columnes de “Diario de Valencia” 1915 en terminarse la polémica entre un valencianiste de “Patria Nova” i el director de “Diario de Valencia” el Sr. Martín Mengot, a l’entorn de “La Naciònalitat Valenciana” en que el de “Patria Nova” l’afirmava, (el Sr. Martín, es decantava per una autarquía) apareixía firmat per Salvador Donderis Tatay un article de col·laboració en que, francament, es vinculaven les terres valencianes a la nacionalitat catalana.

Per atra part el valencianiste republicá Rafael Trullenque pronunciava i després imprimía sa conferencia “Nacionalismo Valenciano”.

Se funda en Barcelona la entitat “Nostra Parla” agrupament de catalans, mallorquins, valencians i rosellonencs, i son orgue la revista “Ofrena” i s’organisa en Valencia la corresponent delegació. Assistím a una etapa de agudisació del problema. Tots els números de la revista flagren de pancatalanisme i encara que el motiu inicial s’apoya en la llengua única,

continuament s'escapen a fer entendre la “catalanitat integral de totes les terres valencianes, etc.”.

En 1917, un estol de jovens valencianites realisá un viage a Barcelona, de lamentables conseqüencies al respecte comentat, com es trasllueixen en les mostres que més adalt transcrivim. Fon en una fonda incisió de expressa propaganda quins efectes atrontolladors de la fe patriótica valenciana estem connotant en valencians catalanisants de huí. Quan se pretén fundar una biblioteca catalana, poetes valencians com Caballero, cooperen gustosos i l'Asins ajuda i porten ses produccions com mes tart en este respecte la “Exposició del llibre catalá” en Madrit a tenor de lo realisat en l'Institut d'Estudis Catalans, en quina Biblioteca figuren com a catalans desde l'Ausies March fins als nostres escriptors actuals.

En els nostres Jocs Florals actúen de mantenedors oradors catalans que fan sa propaganda: Iglesias, Bofill, Segarra, Alcober...(en l'etapa de la presidencia de “Lo Rat Penat” del señor Almarche, en tots, son valencians).

En les publicacions de “L'Estel”, “Acció Valenciana”, “Taula de lletres valencianes” i en el Boletí de la “Societat Castellonense de Cultura” es va notant l'infiltració del fusionisme en gràfics de redacció, en idees publicades, en actes que's realicen. Per Castelló, Lluís Revest, no obstant l'eclecticisme de ses idees sobre lingüística en sa “Gramática” o intent; allí'l poeta Carles Salvador ab sa total adaptabilitat a lo catalanesc; llibres, idees, ansies i esperances, entre altres; así en la Ciutat l'Adolf Pizcueta en sos escrits i quiscuna conferencia i l'Almela Vives interválic d'estes emergencies, procurant l'esoterisme, resultant d'estil o temperamental, en son professionalisme, collaborant en publicacions de Catalunya...i mes en la penombra pero més incís, Salvador Donderís, influint sobre'ls de la publicació “Acció Valenciana” signen l'influencia d'aquell “perill al que

coopera la “llibertat” que el semanari “El Camí” que dirigix Reig Rodríguez, oferix als col·laboradors i encara als redactors.

El següent fragment d’una crònica de “La Publicitat” transcrita per “Diari de Tarragona”—11-X-1928—i que firma L. Nicolau d’Olwer reflectix ben bé l’ambient a l’efecte, entre errades d’apreciació particularista, està clar:

“Era paradoxal, però gairebé tota la renaixença valenciana seguia la tradició secessionista de la decadència. El particularisme—que tots hem de respectar, perquè està en el moll de l’os de la nostra història—esdevingué isolat, desconexença àdhuc recel entre els que a banda i banda del Cénia parlem la llengua d’Ausias March. Algún bescanvi de salutacions en vers, algún brindis a la fi d’un banquet de Jocs Florals—càlida buidor—no aconseguien, ni potser tampoc no s’ho proposaven masa, d’escurçar les distàncies. Ha calgut que els anys passessin. Ha calgut que generacions noves, inhibint-se dels vells prejudicis, s’enfrontessin serenament i cordialment amb els problemes. Ha calgut—i ha bastat.

Seria errat de creure, és clar, que els nuclis acoblats entorn de la Societat Castellonense de Cultura i de la *Taula de Lletres Valencianes* representen l’estat d’esperit de la totalitat, ni de la majoria del poble valencià. Més errat, però, seria de desconèixer que les seleccions intel·lectuals d’avui són sempre els capdavanters del demà.

Fruit d’esforços d’uns i d’altres és que la producció valenciana es deixi de l’esperit provincià i de la forma ruralista i que els periòdics i les editorials catalanes s’enriqueixin de col·laboracions interessants i llibres excel·lents. El fruit més important, és la cordialitat, la superació dels antagonismes. Llegiu, per exemple, aquestes paraules amb què Francesc Almela i Vives acaba el seu article sobre la catalanitat del pintor Francesc

Ribalta, en el darrer número de la *Revista de Catalunya*: “Ni Catalunya pot envejar a València la glòria de Francesc Ribalta, ni València hauria d’envejar-la a Catalunya, si alguna vegada fos demostrat inapel·lablement que l’emèrit pintor era nat a qualsevol indret de Catalunya. Per a impedir-ho hi ha —o caldria que hi hagués— raons que tothom coneix”. Exacte. Tals expressions s’han pogut escriure.

Artur Perucho, l’escriptor valencià parlant de la crisi del llibre català en “La Publicitat” dia..., “yo contestaría que no existix, ans be, un esplendor del llibre, porque de sis anys ensá ha aumentat la venda y *finis en Valencia* s’ha fundat una editorial (“L’Estel”) que publica obres en llengua catalana i les ven bastant be”.

Axí en tal diari i del mateix autor, mes recent, en l’article “Els dos camins de Valencia”, com l’Adolf Pizcueta, en sa conferència de la Casa de la Democracia, al fundarse “Taula de lletres valencianes” forçaven l’opció a Catalunya; com en sa Conferència en 9 de novembre 1931, “Valencia, ahir, hui, demá”, el diputat J. Just en l’”Agrupació Valencianista Republicana”, diu que creu com Madariaga en els tres grups nacionals (Castella, Catalunya i Galicia), en l’orientació de Valencia a Catalunya.

De Carles Salvador es alló que havem transcrit “nosotros, els poetes del Sur de Catalunya, a vosotros, els del Nord”, per als valencians i catalans.

Després d’un article violent “contra el xovinisme” en “El Poble Valencià” núm. 12, si be en la secció “Tribuna Lliure”, arremata son autor:

“Per tot això cal rectificar i reaccionar enèrgicament, revolucionariament, posant el nom de Migdia, el País Valencià, al davant de tot, de cara a la resta de la nació única: Catalunya i dels nostres germans d’Occitània, esguardant el Mediterrani, breçol de les antigues gestes de la Patria i els amples horitzons de llibertat i del poder, etc...”.

Atra vegada E. Martínez Ferrando:

“Tal vez nuestro implacable crítico opusiese ahora, incurso ya en la edad de los desengaños, que le parecía excesivo el vuelo de nuestra espiritualidad para una región que mide 23 o 24 kilómetros cuadrados y cuenta con millón y medio de habitantes: pero entonces le objetaríamos, por no aceptar tampoco cierto valencianismo pueril, chovinista y patriotero, que nuestro glorioso idioma vernáculo abarca sólo un sector geográfico de la antigua lengua ibérica haclada en este levante peninsular con el fuerte sello que le imprimió la romanización, el cual por coincidir con esta región, recibe el nombre de valenciano”.

I ara en tota sa crudea, si en pot haver més que la exposada, estes linies llegides en els Jocs Florals de Benimaclet (1931).

“Quant a la pretenció provinciana de voler que la bandera de Valencia se diferencie (¿per qué?) de la de Catalunya hem de dir.

Primer: La bandera de Valencia no és igual que la de Catalunya i Balears sinó que és la mateixa. Segon: que la bandera barrada, com a símbol que és, representa la unitat de la bella llengua multiseular de la nostra nissaga, la unitat de la bella llengua multiseular de la nostra nissaga, la unitat de la historia, la unitat de la raça, etc. en una paraula: representa la unitat nacional, representa la Pàtria.

Finalment, el recobrament de la nacionalitat pròpia, és un pas endavant que se realitza, inconscientment, degut al valencianisme. El poble valencià pel seu origen, per la seua història, pel seu esperit, per la seua llengua, etc., que són els mateixos que els del poble de Catalunya i Mallorca, camina, degut a l'impuls recobrador del valencianisme, i tal volta sense adonar-se'n, cap al recobrament i reconstrucció de la Nacionalitat Catalana, de la qual és branca i forma part el poble valencià, ja que els valencians som

catalans que vingueren a poblar estes terres; la llengua, dita valenciana o catalana, que es parla en Catalunya, Valencia i Mallorca, etc. és el mateix idioma; esta unitat nacional que vé confirmada per la història, per l'esperit, per la tradició i pels costums, per la bandera, etc., nos porta a fer l'afirmació que valencianisme i catalanisme, alicantinisme i mallorquinisme, etc., és tot lo mateix, és tot una sola cosa.

Dins del nostre nacionalisme, hom pot ser unitari o federal, és a dir, amb un sol estat en Barcelona (la capital de la nostra nació) o un estat federal, havent les Generalitats autònomes i lliures de Barcelona, València i Mallorca unides pel llaç pel parlament federal comú als tres països. També hom pot propugnar la separació de l'estat espanyol o viure confederats els dos estats: el nostre (unitari o federal) i l'espanyol”.

L'amable impugnació

I

De cap manera és que volguérem a l'aplegar a este punt enmenudir el tema ni el tó, ni que'ns manque la serenitat per a dur a bon terme estes planes.

Hi han sentiments tan íntims, tan ben amats; conviccions tan arrailades, que nos causa violència i nos sembla poc manco que sacrilegi, tindre que esbrinarles discursivament, entregarnos a definicions objectives: el sentiment de Deu, el de Patria, el de mare...

Sentim Valencia tan clarament, havem meditat ab tant d'amor sobre'l concepte de sa maternitat patriòtica sobre nosatros i s'havem enfonsat ab tanta tesó en la llabor cuotidiana de son servici, que nos estranya la incredulitat sobre sa existencia i nos sorprén que hi haja qui'n tinga necessitat d'exégesis. Pero així és, ara, respecte de nostra Patria.

I quan s'ha d'eixir a l'encontre de erronies opinions o maliccioses, en les que la nostra Patria Valenciana és confundida, rebaixada o negada, i s'havem proposat, amablement fer la impugnació i conseguir el reconeiximent, la violencia sentimental registra una dolor.

II

Registrem previament una evidencia:

“No hemos tenido nunca un período genuinamente nacional” escribía Ganivet referintse a lo que s'entén per Espanya.

Certa l'afirmació doctrinal. Per tal compregas ara nostra afirmació valenciana:

CREEM-CONSTATEM-AFIRMEM-DENUNCIEM-PROPUGNEM

-1- PRECEDENTS

a) ANTECEDENT MUNDIAL.

Creem: En la natural vinculació de l'home, a un nucli social étnic que li diem Patria o Nació.

b) ANTECEDENT IBERIC.

Constatem: La existencia evident de una pluralitat de nacions en la península ibèrica i quina conveniencia en la possibilitat de sa federació internacional, cada una d'aquelles, lliurement, pot apreciar i determinar.

-2- REALITATS VALENCIANES

a) LA REALITAT PERENNE=DRETA DERIVATS.

Afirmem: La realitat de la Patria valenciana. Fonamentada en la possessió de un territori, una rassa i una economia; de una historia i una tradició; de una llengua i una cultura; de un art i un dret; de una psicologia i una espiritualitat, peculiars i distintius.

Afirmem, per tant, el dret natural dels valencians a regular sa vida com a nació lliure per mig de son Estat nacional, ab la completa soberanía, independència, que comporta: llejislativa, ejecutiva i judicial.

b) LA REALITAT ACTUAL=MANCA DE LA JUSTICIA=OPRESIÓ.

Denunciem: La realitat actual de opressió de nostra Patria valenciana, per la força odiosa d'atre Poble, que li ha anulat, objectivament i secular, aquell dret natural en totes i cada una de ses caracterísques.

c) LA REALITAT FUTURA. EFECTIVITAT DE L'ARMONIA ENTRE'LS PRINCIPIS I LA REALITAT SOCIAL.

Propugnem: Per la realitat futura en la que per la viril persistència patriòtica valenciana, en tots els ordres, conseguisca nostra Patria Valenciana, la llibertat i la justícia, en una efectivitat de l'armonia entre'ls principis inmutables etnogrífics i la viventa realitat social ininterrompida.

III

Molts dels que han parlat de “la gran Catalunya” incluintnos a Valencia en la denominació, inconscientment o no donantli, pel moment, gran importància polèmica al cas no s'han amagat d'escriure “Catalunya i Valencia”, “els homens de Catalunya i els valencians” pero els mes avisats o puritans han quidat d'expressar, per a procurarse una tranquil·litat i una ortodòxia en la manifestació de ses opinions, la frase “la Catalunya estricta” (referintse a les hui quatre províncies catalanes) que per a nosatros i, realment es la única Catalunya, perquè en el rònc motiu de la conquesta de Valencia per Jaume I, escritors estrangers, en algunes ocasions, llaugerament, sens parar atenció, nos inscriviren com a “Catalanes” mes els mes enterats com Ximen i Moncada i atres posaven advertiment. Diu Moncada “De aquí se vió *en un grande inconveniente*, que cuando se podía escribir *de los nuestros en particular* y de sus jornadas y hechos notables en

guerras, salía a la luz bajo el nombre de *catalanes* sin hacer mención de los valencianos en su propio nombre” (Expedición de Catalanes y Aragoneses contra turcos y griegos) com també aludint a Fr. Antoni Canals consignava Ximen que “El maestro Echard le llama *Catalán*, (lo cual per a Ximen era un error pos a seguit diu): “pero tiene la **disculpa** de que antiguamente llamaron así a los valencianos etc. (Escritores del Reino de Valencia v. I pág. 365).

Vejam com per l’entremallat del discurs evidencien el ser de Valencia.

En “La Corona de Aragón” publicació de Barcelona per l’any 1854 i 7 de decembre escrivía el famós Víctor Balaguer:

“...pero queremos un trono como el antiguo de Aragón, elegido por el pueblo...No somos utopistas. Pedimos lo que por quince siglos tuvo Catalunya, diez Aragón y **siete Valencia...**Somos viejos en la escuela de la libertad”.

Com en 1856, Víctor Balaguer li endressava a nostre Vicent Boix al front de “Amor de la Patria” del primer: Tú has escrito la “*Historia de Valencia*”, yo las “*Bellezas de la Historia de Catalunya*”; tú los anales de tu país, yo las crónicas y las leyendas del mío..., ...somos nietos de los que en aquella admirable federación de Aragón, de Catalunya, de Valencia y de Mallorca...”.

“Historia del Renacimiento literario contemporáneo de Cataluña, Baleares y Valencia” Tubina 1880. Ya havem escrit, no obstant que de la consistencia d’idees polítiques d’eixa etapa i en eixos sectors, i ho repetim llealment, no hi ha molt que refiarse, pos el “provincianisme”, “la unitat de les provincies en España”, “la llibertat de nostres furs i privilegis” i atres mots versemblants es barrejaven confusament i en un mateix autor, i que huí al enfrontarlos ab els d’ara, nos semblarien desorientadors si no’s donárem cónter de la época en que foren expressats.

Després ya el president de “Nostra Parla” Sr. Guillem Fortesa escrivía: “Valencia i Catalunya, son pobles germans...” carta 7 juny 1916. Bé; és dir, que Valencia, és una entitat jurídica i Catalunya un’atra. Que al dir Catalunya no havem citat a Valencia: Que Valencia és, tot lo germana que se vullga de Catalunya, pero un atre poble...No necessitem mes; sobra. Que ells li assignen la igualdat de llengua?

Ya havem demostrat que la possibilitat o possessió de idéntica llengua no implica identitat de naturaleza entre pobles, que determine “unitat Nacional”.

Lo que importa es que s’afirme que distintament, com ho ha el Sr. Fortesa, “Valencia i Catalunya son dos pobles”.

També ha escrit l’Eduart Martínez Ferrando entre atres, moltes, frases versemblants, en moments de...claritat.

“En l’estiu de 1915, es reunia un aplec al Puig de Sta. María per a demanar al Poder Central un crèdit que lliurara son Monestir de la ruína, acte que tenia com una valor simbólica per ser aqueix edifici la casa pairal de la *Nacionalitat Valenciana...*”.

“Tots aqueix glatits de l’ànima de *Valencia...*”.

“Si l’esborrament de la *Nació Valenciana* no significa ja un crim de lesa naturalesa...”. “Ofrena” núm.7-Febrer 1918 pag. 6. “La Valencia de llavors (la del 73) es cobrí d’honor i demostrá mereixer l’autonomia”.

L’argumentació de nostres pancatalanistes es curiosa. Per una banda quan encontren un indici, o el forcen, en la edad Migeval que els sembla reforça sa opinió s’apresuren a signar l’importancia que té l’autor i l’època. Així aquell incís d’un copiste o comentariste de S. Vicent Ferrer “Vosaltres de la Serranía qui estats en mig de Castilla e de Catalunya, etc.”, lo de “son vers catalans e parlen del bell catalanesch del mon...” i lo de Eiximens “Car

com sia vengut de la major partida de Catalunya...” etc. que son ben ecléctics, pocs i interessats, per altra banda; i quan nosatros gosem retráurelos textos i opinions a manta i prestigiosos de la mateixa época, allavors diuen poc sensats, menys científics i gens seriosos referíntse a éste asunt que: “en la Edad Media se procedía solo por instinto, sin propósito deliberado” (Antoni Rubió i Lluch, Discurs de recepció en l’A. de la Lengua Española “A.B.C.” 25 marzo 1930) i que es d’ara, modernament, la ortodoxa opinió: “*La Renaixensa*, planteó en el XIX el problema de la solidaridad lingüística y literaria de todos los pueblos levantinos, con una claridad y un sentido de reflexiva conciencia que no podía tener en la Edad Media... etc.” (Del mateix discurs).

I es que ya històricament podem tals paraules i fets exhumar: (“*Veü de la Plana*” 1916-Juny).

“Uns cuants sigles demprés de que Catalunya existira en sa vida propia, el valerós rey En Jaume fundá i establí el Reine de Valencia. Siga per la causa qu’es vullga, el territori nóvament conquistat, no va ser agregat a Catalunya ni a Aragó, sino qu’en éll va ser constituit un nou Estat, en ses lleys pròpies y en un nom qu’el distingira dels demás Estats de la Corona d’Aragó.

Eixa personalitat que en lo seu naiximent recibía el Reine de Valencia, no sols la va conservar, sino que també la va enrobustir y consolidar encara durant sa época foral. Per això les antigues cròniques de Muntaner, de Desclot y de Pere el Ceremoniós, parlen ben clarament de Catalunya i de Valencia com de dos coses distintes.

En l’introducció de l’obra *Regiment de la cosa pública*, son ilustre autor Fr. Francesch Eximens, després d’enaltir les qualitats excepcionals que adornaven a la terra valenciana, diu estes paraules: *Per totes estes còses e*

raóns ha volgut Nostre Senyor Deu que pòble valenciá sia pòble especial e elet entre los altres de tota Espanya, car com sia vingut e eixit per la major partida de Catalunya e li sia al costat, empero no's nomena pòble catalá, ans per especial privilegi ha pròpi nóm, es nomena pòble valenciá. Paraules que tenen pera la cuestió qu'estem tractant una grandíssima per l'època en que foren escrites (en temps de Pere el del Punyalet), y sobre tot per que l'autor era natural de Girona, es dir, qu'era ben catalá.

Y esta distinció no era tan sóls nominal, sino que alguns fets notables de la història acrediten que era ben real y efectiva.

Aixina en la famosa guèrra de la Unió en la que Valencia anava contra el rey, Catalunya's posá al costat d'èste. Viceversa, cuan els catalans s'alçaren contra Joan II, els valencians foren lleals al monarca.

En lo compromís de Casp, fon ben reconeguda la personalitat de Valencia, la qual va enviar tres compromisaris, que junt en els tres d'Aragó y'ls tres de Catalunya, resolgueren el conflicte de la sucesió de la corona.

Per espay de un bòn número d'anys, els aragonesos y valenciáns sostingueren un pleit contra els cataláns per motiu de la Castellania d'Amposta.

El important moviment de carácter social de Valencia, que coneixem en el nom de les Germanies, ninguna resonancia va tindre en Catalunya.

El jurisconsult valenciá Pere Belluga, en temps d'Alfons Mangánim, demanava qu'en les Corts tinguera Valencia per ser Reina, llóch preferent a Catalunya que sols era Principat.

Además el fet de qu'el llibre del Consulat del mar de Valencia sigue més antich qu'el de Barcelona; el tribunal de les aigües; la imprenta establintse en Valencia abáns qu'en ningún atre punt de Espanya; la institució en nòstra ciutat del Manicomi del mond y moltes atres coses,

demòstren clarament que Valencia havia aplegat per sí mateixa a un alt grau de civilització, y posen el seu nòm a una inmensa altura”.

Hui ya está desprestigiada aquella teoria de que'ls catalans que vingueren quan a Jaume I nos donaren el ser etnicament als valencians.

No fon l'orige de la nostra personalitat, no; fon la continuació, una de les conquestes i invasions de Valencia, la mes afortunada per a tots per l'armonía, seny i justicia de la estructuració política que vingué, en consecuencia, després, sense minva de nostra personalitat, que no és la “peculiaritat”, i que una vegada expressa no's pot perdre i per tant no se reconquista per cap “reconquista”.

La viva impugnació

I

Si eixos símptomes d'absorció, en alguns homens mes u manco capdavanters de la política i la literatura s'extengueren i fora el poble catalá el que alimentava l'anexionisme de Valencia, llavors judicariem de Catalunya com ara ho fem dels centro peninsulars i com venim de per vida protestant i forçant les circumstancies, per a foragitar l'irredentisme de nostra Valencia respecte d'ells.

Pensem que no és Catalunya, que no és el poble catalá qui fá o alimenta l'insensata opinió que denunciem perque va reseguint sens esmena entre polítics i certs intelctuals i que diputem “el perill catalá”.

Una cosa és l'afinitat major i atra cosa distinta es la identitat o unitat, ya que donantse cónter de la primera, confessem la pluralitat nacional a la qual renunciariem en admetre la identitat o unitat. La major afinitat crida'l major afecte, mes no tot l'afecte i el superior afecte que és de la propia Patria nostra. No és que Valencia siga la *varietat* dins la *unitat* de Catalunya,

és que són dos unitats diverses, Catalunya i València i quina *varietat* està en cada una d'elles.

Els catalanistes desorienten llaugers o malicciosos; així mentre uns catalans per unes idees de nacionalisme anexionista nos parlen de “la Gran Catalunya” com havem proposat, altres catalans com els de la “Lliga Regionalista” propugnen la “Espanya gran” (Cambó, etc.) i cooperaren i cooperen en l'Estat espanyol. Si en el concepte d'uns i d'altres “la Gran Catalunya” (catalans i valencians) i la “Espanya gran” (catalans, castellans, etc.) no ho definixen com a Patria o Nació, no son unitat si no unions, caldria entendres. Nosatros veem eixes tres personalitats nacionals, ya s'ha demostrat que els de “la Gran Catalunya” la delimiten com a Patria, com a Nació, i si els de l'”Espanya gran” conceptuen esta com Patria o Nacio destrueixen lo de Patria o Nació catalana com lo de Patria o Nació valenciana.

Nosatros admitim la Espanya gran, la gran Catalunya i la València lliure; clarament, fermament i fraternalment, perque no?

En general, registrem en el nucli dels fusionistes catalanisants que ni és cap força incontrastable de sentiment, ni sixquera detinguda reflexió. Es una “boutade” en alguns i en els mes, en els ya incursos en la propaganda u opinió manifesta o publicada, és un morbós orgullet d'amor propi, un raonament de “perque sí!” hermètic i cerril, i tots exilant el contrastar per els fets, per la realitat perdurable, l'essencia i naturalea de les coses, de l'asunt.

Tres tendències notem en els pancatalanistes respecte a València: la dels de “la unitat espiritual”, la dels eclèctics de conducta i la dels francament declarats, els de: “la Patria dels valencians és Catalunya”.

Als de la “unitat moral o espiritual de Catalunya i València” que informen “Acció Valenciana” els habem de fer observar que en el tal postulat no poden adscriure un pancatalanisme; que'ls nacionalistes

valencians podem admetre i admetem aquelles unions (millor que unitat) sens minva de nostra naturalea nacional valenciana, de nostra unitat, de la unitat de la nació valenciana.

Filosóficament no hi ha maliccia en tals opinions; únicament apariencia de escándalo i desorientació per als que poc mediten l'enunciat i, aixó sí, táctica d'un incontengut pancatalanisme que amaga una convicció...

La unitat moral no es tota la unitat i per tant no és la unitat; ni tan sixquera la unitat espiritual és la unitat. Per a la signació etnográfica no val eixa apelació.

Les eficiencies morals son de postulat universal i les més u menys refermades coincidencies en la adopció u en la práctica d'aquelles interpretacions vitandes del sentit moral o de lo espiritualitat en distints pobles no'ls identifica, no els fusiona. Que quan haven dit: "distints Pobles", ya havem destriat la diversa personalitat delimitada i delimitadora i encara, encara...aquella "unitat moral" que suposem, está afectada de peculiars sentits d'interpretació respectiva com a entitat universal —lo moral, lo espiritual— que és i no característica nacional. Per tal que millor que "unitat moral" podríem dir unions. La unitat, está en sí; les unions, entre sí.

Una moral de la filosofia, com una filosofia de la moral equivalents, poden professarse per varies nacions sense confondres; una mateixa creencia, una igual apreciació de la realitat immediata existir i reflorir semejants esperances i fins realisar una conjunta acció mes o menys permanent u intensa sense que's desvirtuen les respectives classificacions nacionals; ya que la força de expansió característica se manifesta en la integralitat que signen les característiques privatives i en la peculiaritat interpretativa dels grans postulats morals que son, com diem, universals.

Aplicant la certa doctrina a concrecions socials direm que Valencia i Catalunya han d'enfortir la unió moral per tal d'esbatusarse la dominació oproviosa centro peninsular. Quin nacionaliste valenciá s'ha negat a esta tasca o qui l'ha igualat en lo tesó?

Unions morals que responen a conviccions, com les unions materials o d'acció que van precedides de conviccions morals que son adhesions mutues, circunstancials i temporals.

La península ibèrica vixqué la unió moral fins la recuperació del territori per els indígenes i mes tart realisá la unió moral que supongué'l foragitar els eixércits de Bonaparte. Com podria la unió moral d'Europa o continental front a semblants determinismes oposats.

Realisem, catalans, si voleu, nostres unions morals en est'hora, conservant, sense atentar contra elles, les respectives unitats nacionals.

Si alló de:

“S'acoste el dia que serem tots uns”, “tots som uns i els mateixos” és referit a les llengües o “unitats espirituals” i al opinar que hi ha una unió espiritual entre'l Migdia de França i el Llevant Peninsular, i que com a escrit Ignasi Villalonga, també “españa es una unidad geográfica, histórica, exonómica i espiritual...” “Las Provincias” (3 febrero 1932) el fet concret de “ser tots uns” ja no sabem quin volum pendrá. De quines terres s'integrará i en lo que respecta a Valencia, junt ab quins serem “tots uns”.

Tot es ampulositat i nebulositat, en eixos eclecticismes discursius; “tots uns” som i serem els valencians no mes en la singular personalitat de nostra Patria valenciana.

Insistim en que certa unió espiritual o moral pot encloure pluralitat fins de llengües. Fem notar unes paraules i uns fets.

“La nissaga de l’esperit uneix avuí setse millons d’homes al Migdia de França i al Llevant de la Península” (“Acció Valenciana” 1930 n° 1).

No és el mateix argument de la nissaga de l’esperit que continuament estan invocant els “hispano-americans” de la Península respecte d’aquelles repúbliques ab el fallo de la “Madre España”?

I encara entre ells hi ha la llengua única que no existix en eixe Migdia França-Llevant Peninsular ni per a nosatros ni per als cataláns que han de traduir els llibres de eixe Migdia de França.

La “unió moral o espiritual” obliga a tots els homens i nacions de la terra entre sí.

La unitat nacional es la compenetració absoluta i indestructible de cada nació en sí mateixa.

Per sobre la unió política; (que és pactada i circumstancial). Per sobre la unió moral (que pot ser afinitat històrica u convicció mútua mes o menys circumstancial) está la unitat nacional que es essencialment indivisible, que és inagragable, permanent i suficient.

Que és la que té en sí la nostra Patria valenciana ab el determinisme en que la puga tindre qualsevol atra nació.

Atra tendència és la dels tàctics que, involucradors per irreflexió u maliccia, en distintes épokes i llocs divergixen ses idees manifestament.

Diu Cambó i repetixen alguns d’así: “La Espanya gran”, “treballem per fer una Espanya gran”, “nostros som espanyols”, “els pobles espanyols...”. Per atra, parlen de “minories nacionals”. Voldran dir que Espanya no és una nació? I que Espanya es la Península? Aquell ha declarat: “Solo hay Basconia, Galicia i Cataluña; todo lo demás es España”. Confusió. Eclecticisme. E. Martínez Ferrando que té aquells furors pancatalanistes que havem transcrit, en atres ocasions diu: “la nacionalitat valenciana que caigué

en Almansa” i la “nació valenciana” i quan s’edita el seu “Síntesi del criteri valencianista” fa desaparèixer els paràgrafs del pancatalanisme que d’”Ofrena” havem transcrit.

Confusió? Eclecticisme? Tàctica?...

Nosaltros exigim: Sinceritat. Diafanitat.

II

I Pompeu Fabra recomana i Caballero, el poeta valencià, ho propaga que: “tractèssiu de descastellanitzar el valencià i de redreçar-lo i enriquir-lo, procurant acostar-lo al valencià dels *vostres* grans escriptors medievals. Així, tot fent una obra purament valencianista, us trobaríeu haver fet una obra catalanista, d’acostament al nostre català: elevat la vostra llengua escrita per damunt dels parlars valencians actuals, recolzant-lo en el valencià del XV segle, produiríeu un valencià que no seria pas una llengua altra que la catalana nostra, sinó la modalitat valenciana de la llengua catalana i de la modalitat balear” (P. Fabra). I Caballero afig:

“Després de les paraules reproduïdes, creem que queda suficientment fixada la opinió dels centres culturals catalans, davant d’un assumpte que aquí, a València, tants recels desperta.

La missió, puix, nostra, és dir, de tots els valencians amants de la seua llengua, deu ser eixa que preconisa l’eminent filòleg en les anteriors paraules”.

Es un refinament de tàctica pancatalanista al que mes avant contestem.

II

Per als que declaren francament i escueta, sense eufemismes, que “València, tot l’antic Reine, es una regió de Catalunya i que’ls valencians, per tant, som de nacionalitat catalana” havem, serenament, d’arborar eixa evidència del fet natural històric, els determinismes objectius econòmics i la

rail essencial originaria de nostra diversitat natural que té continuació inacabada en la força psicològica, sentimental popular.

Evidències tot que de no tancar-se, els impugnadors, en una toçuderia indigna, els deuen fer trontollar, quan menys, ses opinions o derivar al reconeixement de la veritat.

Resum d'història i de doctrina: que la nostra i la de Catalunya no son la mateixa.

Que's registren etapes de paralelismes i punts de conjunció, insuficients en l'aspecte moral i en el formal a la unipersonalitat històrica.

Que tals paralelismes i conjuncions havem tengut ab altres pobles sense confondre's.

Que a una unió moral universal anem sense temensa de la pròpia, necessaria i fatal unitat natural respectiva; equilibri en que's fonamenta la armonía intrínseca del mon.

III

Afirmació doctrinal i clara vidència en l'aspecte llingüístic ben afinat en una valencianofilia al davant dels desatentats catalanisants, exhumem uns paragrafs del article que's publicá en "Las Provincias" (dimecres 4 abril 1923) baix lo titol "El Renacimiento valencianista ante el Centralismo y Catalanismo" que firmava D. Gaetà Huguet, el patriarca del valencianisme en terres de Castelló i a qui tots venerávem i quina eixemplar memoria constantment evocarnos plau:

"No quiero entretenerme en señalar los hondos surcos que han producido en la psiquis catalana leyes tan inhumanas como la fraticida del hereu, porque no necesito estos argumentos para defender nuestros valores valencianos: lengua y patria independientes de Cataluña. A mi me basta hacer constar mi opinión y mi protesta de valenciano independiente contra la

afirmación tan extendida por Cataluña al referirse a nuestra pequeña nación valenciana, de emplear la humillante frase de: lengua y tierras catalanas.

En Cataluña ha habido siempre y hoy sin duda habrá, almas y espíritus tan elevados como en todas partes, a cuyos individuos no nublan la inteligencia los vapores de la digestión arancelaria, y que tienen el corazón y la razón abiertos al sentimiento democrático y al derecho de los demás; y si la multitud siguiera su conducta, no nos sería repulsivo el nombre catalán, como es, por desgracia, hoy para nosotros. Recordemos a una de las más grandes figuras catalanas del siglo XIII, a Ramón Muntaner, que con orgullo se nombraba cronista del Rey de Aragón y ciudadano valenciano, y en nuestra Valencia, patria abierta para todos, y que para él era patria adoptiva, quiso que descansaran sus huesos.

En el siglo XIV, otro gran sabio de origen catalán, fray Francesch Eximenis, afirmaba que, a pesar de ser muy numerosos los catalanes que se establecieron en nuestro reino, siempre se ha conocido por el reino de Valencia, así como Cataluña, por el principado de Cataluña.

Fray Antonio Canals, hablando de la traducción de Valari Maxim, que hizo en 1395, dice: “La he sacado del latín en nuestra querida lengua materna valenciana, que otros han sacado en lengua catalana”. He visto un léxico del siglo XV, hecho por un maestro catalán hijo de Gerona, titulado “Tesoro infantil” con texto valenciano y catalán publicado en Barcelona. Todos o la mayor parte de nuestros escritores valencianos, casi sin venir a pelo, o han dicho que eran valencianos, como Ausias March en aquel verso: “En valencians la velletat mal prova”, o bien han expresado que escribían en valenciano, como Joanot Martorell, Arcís Vinyoles, Bernardi Valmanya y otros.

Balari y Jovany, catalán, en los Juegos Florales de 1894, dice, tratando de este asunto: “Esta distinción entre lengua valenciana y catalana, había de tener uno u otro fundamento, sobre todo, teniendo en cuenta que aquí en Barcelona, en 1481 fué impresa la historia de Alexandre, escrita por Quinto Curcio, traducida por Luis de Fenollet en lengua valenciana, sin que nadie se admirara”; Verdaguer, la figura más gloriosa del Renacimiento catalán, dijo a cuantos valencianos tuvieron la honra de visitarle, que sus maestros habían sido valencianos, y así podríamos citar otros ejemplos de catalanes distinguidos.

Vamos a ver hechos históricos relacionados con la completa independencia de nuestra región con la catalana. En la guerra de la Unión, en el siglo XIV, Valencia iba contra el Rey; Cataluña, en su favor; cuando los catalanes se levantaron contra Juan II, los valencianos iban en su favor; durante gran número de años, aragoneses y valencianos sostuvieron pleito contra catalanes por la castellanía de Amposta. Las Germanías, ninguna resonancia tuvieron en Cataluña. El procurador Pere Belluga, y antes otros valencianos ilustres, siempre sostuvieron con tesón su primacía y el derecho de sentarse en las Cortes en lugar preferente, por ser reino el nuestro y nación más antigua que Cataluña”.

Es definitiu. No calia mes prestigiosa opinió i moderna, que enllaça i completa les tradicionals.

Mes continuem en la tasca esvaidora de boires o previsoras de que's formen en cervells o cors valencians.

La impugnació per l'idioma

I

Ni la semejança originaria de llengües, ni, si se provara, la identitat d'orige, desenroll i realitat d'elles en distints nuclis socials, ètnics resoldria

les estructuracions nacionals; ni per estudis moderns s'admet ja, que estos aglutinants llingüístics noullatins de les nacionalitats mediterrànies deguen sa existencia en quiscun cas, essencialment, a alguna invasió marcial, veïna, antigament i menys ja, es clar, si l'aportació integral llingüística, es pretén situar en èpoques relativament modernes com la dels catalans de Jaume I a València, surmontant el sigle XIII.

Si en el sigle pasat s'involucrava "provincialisme" per nacionalisme, la "variedad dentro de la unidad de Nación española" en estos senyors; en aguaitar una mateixa llengua afirmen la impossibilitat d'una pluralitat de Pobles en Nacions que la empleen. Feen dogma alló de l'Unamuno:

"La sangre de mi espíritu es mi lengua, y mi Patria es allí donde resuene".

I és que, ya ho diem i repetim, la característica de l'idioma, sobre ser forta no implica, ella sola tota la nacionalitat, que entenem que hi han nacionalitats que llengua han la mateixa.

Certament, no direm nosatros com Leibniz que "les fites de les nacions arranquen de l'armonía de les llengues, quan mirem la República Norteamericana, ab la mateixa llengua que la nació anglesa, o les Repúbliques sudamericanes que tenen per propi l'idioma espanyol...i que no obsta la semejança originaria, remotament originaria, d'expressió idiomática per a la diversitat sustancial nacional.

Havem dit semejança, com podem dir semblansa llingüística entre dos nuclis nacionals, i que per això tal categoria no perden; pero no havem afirmat la identitat idiomática, es dir, l'absoluta igualtat de llengua.

Efectivament, si connotem entre dos pobles aquella semblansa inductable, d'orige mes o manco remot, es trobarem, seguint la consideració retrospectiva en un punt en que'l poble mes fort marcialment o política,

s'imposá al més feble i en la perduració d'este domini, segons els graus i extensió de sa intervenció i relació ab l'atre i el caràcter dels dos, proponent i optant, actiu i passiu, la influencia s'anava evidenciant.

Pero com les llengües no son el producte d'una convenció, d'una deliberació esqüeta entre'ls hòmens, si no que a mes de vindre impulsades per una força de tradició, els va enmotllant en sí el determinisme ambiental, l'"esperit territorial" el mig, la expressió propia i característica d'un poble, que ho és mes quan mes força de tradició acumula, va naturalment, sempre nodrida de la sava de sa tradició, i revivint de la densificació física a l'entorn. I la identitat, la identificació absoluta no es dona ab cap llengua invasora; que al llarc de la historia vorem com en esta mes menuda o mes dèbil nació invadida, van surant (en cessar l'artificiosa yuxtaposició o marcial, també antinatural), les racials característiques idiomàtiques, devenint son llenguatge peculiar, natural, nacional.

No sabem quantes generacions se necessiten per a que un dialecte després d'una llengua adquirisca categoria d'idioma propi (dotrina de Pompeya Fabra. Gramática Catalana, 2 ptas.) i en la opinió feta pública en sos escritors, i per sos escritors arraile la convicció, pero n'estimem imprescindible un llarc temps en el transcurs del qual uns dialectes han possible assumir la classificació de llengua.

Convé reste sentada esta premissa.

II

Que no es pot dir llengua catalana a la que havem tengut i tenim els valencians, ya se sap, i así sols volem deixar sentades breument unes opinions.

Diu el Sr. Gimenez Fayos:

“Valencia i Catalunya tenen sa personalitat ben distinta l’una de l’atra; és una impropietat dir que Valencia és catalana, i que el llenguatge valencià és un dialecte de la llengua catalana. ¡Vaja unes novetats! Pot ser que diguen molts dels nostres llectors. Pues be, a pesar de que a alguns els extranyará, hi ha qui parla d’una gran Catalunya qu’estaría formada per el Roselló (França), la Catalunya propiament dita, el Reine de Valencia i les Balears, i n’hi ha també qui ha dit frases com estes: *Es Sant Vicent Ferrer com el verb de Catalunya, el catalá d’influencia més viva en el moviment general de la civilissació. Ausias March es una estupenda manifestació del espírit catalá en la nostra lliteratura clásica.*

Afirmém que aixó son inexactituds i aném a tractar de demostrarho: Examinant un mapa de la Península Ibérica i fixantmos en els llenguages qu’en ella’s parlen, apareix clarament dividida en tres grans faixes: una, formada per els pobles de llengua gallega-portuguesa; atra, per els pobles de parla castellana y atra, per els cataláns i valenciáns. Eixa divisió correspon en tota probabilitat, segóns erudits autors, a la divisió dels pobles primitius d’Espanya en celtes, celtíberes i ibers. Sobre estos pobles primitius actuaren les influencias dels distints pobles invasors que dominaren en le Península, i de totes les llengües que así portaren, fon la llatina la que va conseguir el triunf sobre les atres. Modificada la llengua llatina en cada part segóns les especials disposicions dels habitants, doná orige a eixa actual diversitat de llengües parlades en Espanya.

Al invadir els moros la terra espanyola, no tots els cristians anaren fugint davant d’ells, sino que molts continuaren vivint en sos mateixos pobles i ciutats, i cuan aplegá la reconquesta cristiana foren élls els que serviren de base pera l’establiment dels nous Estats; no hi ha que creure qu’els pobladors de la nova Espanya cristiana vingueren tots de la nova

Espanya cristiana, vingueren tots de les montanyes del Nort. Aixina, al ser Valencia conquerida per lo rey En Jaume, no foren ses hosts victorioses les que imposaren así la llengua que parlaven, sino que ya's parlava la mateixa llengua de Catalunya, que havia tengut el mateix orige ibéric i havia passat poc més o manco per les mateixes vicisituts que ella.

Catalunya i Valencia formen puix, una unitat filològica i ètnica desde molt avans que comensaren a ser coneguts els noms de Catalunya i de cataláns, que no se usen hasta después de la expulsión dels moros del territori que havia de nomenarse Catalunya” (“Veu de la Plana”).

“Confirmantho en l'autoritat del catalá doctor Grandía: *el valenciá es desenrollat espontáneament mentres la conquesta d'este Reine de Valencia y al mateix temps que el catalá en el principat de Catalunya*” (P. Fullana).

Fins Lluís Revest en son llibre aplega a dir i esmerçar i titula: “Llengua valenciana” dins la concepció unitaria de la llengua.

Diu Rubió y Lluch que els valensians, el dictat de “lemosín” “aun hoy lo ostentan como enseña triunfal de diferenciación” (discurs de sa recepció en l'”Academia”) i resulta evidentment gratuita l'afirmació; que si así un temps ya lluntá, s'empleava fon paralelament a l'us que d'este mot feen en Catalunya, (anteriorment ho havem transcrit). No sabem que l'Unamuno, que l'ha empleat estos darrers dies en el Congrés de Madrid, siga valenciá.

III

La tradició así del mot “llengua valenciana” es idónea i ferma. Es pot constatar desde el sigle XIII (document del P. Fullana). Del sigle XIV i del XV hi han proves a manta:

“Y es molt de notar qu'eixes grands figures de nòstra lliteratura clássica solien dir que escrivien en llengua valenciana y no dién catalana a sa propia llengua. Aixina Fr. Antoni Canals de l'Orde de Predicaors, parlant de

la traducció de Valari Máxim que va escriure en 1395, diu en el prólec estes paraules: *Le tret del llatí en nostra volguda llengua materna valenciana, així breu com he pogut. Jatse sía que altres l'haguen tret en llengua catalana.* Y el catalá Sr. Balari y Jovany, día apropòsit d'este asunt en son discurs presidencial dels Jochs Florals de Barcelona de 1894: *Aytal distinció (entre llengua catalana y valenciana) havia de tenir un o altre fonament, sobre tot tenint en compte que aquí a Barcelona mateix en 1481 va esser estampada la Historia de Alexander escrita per Quinto Curcio, traduïda per Lluís de Fenollet en llengua valenciana, com axí exprésament es feu constar, lo cual es ben clara mostra de que també en aquesta terra aytal calificatiu era además i conegut com a còsa corrent sense contrast*". Convé la reiteració.

Joanot Martorell, Arcís Vinyoles, Bernardí Vallmanya y altres, digueren també *valenciana* a la llengua en qu'escrivien.

Tant neguem que'l valenciá siga catalá, recolsantse en el fet que suposa d'una vanda l'afirmació d'un catalaniste i literat com Víctor Balaguer assignantli a la Provença, per eixemple, en son llenguatge la qualificació de catalá quan en la edició La Bisbal de sos versos parla de "Catalunya, Mallorca, el Roselló i la Provença...provincias unidas algún día por un verdadero lazo federal que hablaban catalán" i mentres d'atra vanda, tenen que *traduirse* al catalá, "a la nostra llengua" diuen els cataláns, les obres dels literarts provençals. Tal escriu un diari catalá al nostre respecte: "una part considerable de la producció de Mistral ha estat ja incorporada a la nostra llengua.

De Mireia Nerto i Calendan hi ha les versions de Pelai Briz Verdaguer i Roca i Roca, avui introbables. En temps mes recents María Antonia Salvá ha donat *la traducció* parcial de "Les illes d'or" i la de "Mireia", Alfons

Maseros, la de “Rondalles”, Guillem Colom, la de “Nerto” i suara la de “Memories contaralles”. Aquesta darrera ve a iniciar dins la collecció “Els clàssics del Món” de l’Editorial Barcino, l’*anostrament* dels llibres mistralians que així mateix com “El Poema del Roine”, *encara no havien estat traduïts* (“La Veu de Catalunya 3 Oct. 1931, pág. 5).

Per tal, mentres s’afina l’afirmació en la teoria assimilista, la realitat imposa per a entendre la *traducció* continuada de les obres d’una “provincia” “de llengua catalana”. Es definitiu: crearse la premissa i desmentirla ab la conseqüència.

Diu E. Martínez Ferrando sobre’l castellá en América:

“Para oponerse a la difusión del valenciano, habla de la del castellano en América. El señor González Navarro no sabe, por lo visto, que a estas horas en dicho continente ya se habla de la aparición de un idioma americano; tal es su orgullo nacional. Van los españoles a él, y después de instalados aprenden todo un léxico que no conocían. Además, no hace mucho tiempo que en el libro del literato argentino José León Pagano, titulado “A través de España literaria”, leíamos, cuando entrevistaba al eminente escritor Ramiro de Maeztu, que éste declaraba que en América las clases cultas sustituían el castellano por el inglés, y el pueblo por las hablas incas” (“La Correspondencia de Valencia”).

Confesseu, impugnant als de llengua espanyola, que en sudamèrica ya no es parla propiament eixa i que ya es parla de un “idioma americano” i que “el pueblo —citeu al escritor Maeztu que ho diu— sustituyen el castellano por las hablas incas”; i no admetiríeu que Valencia, respecte “al catalá que nos dugué Jaume I” ha fet igual, puga fer igual, (“que tal debe ser nuestro orgullo nacional”), dega fer igual, atesa a aquella versió respecte a América,

i cas d'estar incursa en la mateixa referència històrica; es dir, cas de que els catalans nos donaren la llengua?

Pero si fins els si s'ha escapat que “de ninguna manera se puede negar la existencia de la *modalidad valenciana* dentro de la lengua común”? (Rubió y Lluch, Dicurs de recepció en l'Academia de Llengua Española 23-3-1930). Vejam, vejam; que eixa “modalidad valenciana” implica, quan menys, aquella categoria que'l Sr. Fabra li assigna, per a la classificació, a la llengua catalana. I tal cosa, havent ja condescendit nostros fins a la darrera posició, máximament, a l'argument d'ells.

Darrerament; en este aspecte llingüístic, convé tindre en cónter l'autorisada opinió del Dr. Alemany, decá de la F. de Filosofia i Lletres de la Universitat Central:

“Con los conocimientos lingüísticos del valenciano, que posee el P. Fullana, según queda demostrado por las obras de que he hecho ligera mención, nos ofrece hoy nuestro compañero para ingresar en esta casa, el discurso que acaba de leer, en el cual, como habéis oído, afirma la existencia independiente del valenciano como lengua que no es, como dicen algunos, una variante del catalán. Ya pasaron aquellos tiempos en que D. Vicente Boix nos decía: “La lengua valenciana nacida en la Provenza...y popularizada con el tiempo en el principado de Cataluña, adquirió bajo la dominación de los condes soberanos de Barcelona más regularidad...y llegó a formar una lengua diferente por la cual se distinguió en lemosín y provenzal”.

Siete años antes había dicho también Llombart: “El calificativo lemosín debe aplicarse a las tres diversas ramas del árbol de nuestra lengua, que son el catalán, el mallorquín y el valenciano, denominándose respectivamente lemosín-catalán, lemosín-mallorquín y lemosín-valenciano,

y no omitiéndose el nombre lemosín ya que tal fué el nombre de pila que por haber nacido en Limoges le es en todos casos apropiado”. Nada de esto es exacto; el valenciano nació y se desarrolló en el reino de Valencia, como nos dice muy bien el P. Fullana en la metáfora con que da principio a su discurso; debemos añadir que el valenciano también en sus orígenes se diferencia del catalán. Valencia conocía en alguna parte de su territorio, la diptongación propia del centro de España; también el diptongo *ei*; y Valencia y Mallorca conservaban el grupo *mb* contra el catalán. También contra el catalán conservaban los dos la *o* final. Todo esto nos dice que el valenciano es un romance independiente como los demás de la Península y con caracteres peculiares, cuyos límites ya señaló nuestro Director en el trabajo que escribió y se leyó en el Primer Congrès Internacional de la Llengua Catalana, donde contradice además la opinión de los que creen de fecha relativamente moderna la constitución de la frontera lingüística actual del valenciano; porque, como dice en otra parte, “las principales características dialectales modernas, o bien datan de tiempos primitivos en que se formaron los romances, o bien derivan de condiciones primitivas locales”.

Y siendo esto así, creo que no debemos callar los valencianos, sino protestar, con todos los respetos debidos, de la tendencia y manera de discurrir de algunos escritores que niegan la existencia de nuestra lengua y de sus manifestaciones, atribuyendo a la suya como propio de ésta lo que no le pertenece por ser de aquélla. El P.Fullana ya expone su convicción contraria a la de estos escritores en varios pasajes de sus obras; y contra los dos artículos que a Martorell y su obra dedica la Enciclopedia Espasa. Ábrase el tomo 33 por la página 593, donde en la segunda columna de ésta se lee: Martorell, Juan o Johanot. “Novelista español, n. *probablement* en

Valencia en el siglo XV. Es autor de la famosa novela *catalana* “Llibre del valerós e estrenu cavaller Tirant lo Blanch”, impresa por primera vez en Valencia en 1490”. Quien sin duda debe ser catalán, deduzco yo de la lectura de los dos artículos, es el propio autor de ellos; pero Martorell, no. Martorell es valenciano y valenciana también la lengua usada en su libro; sólo que los deseos o la incomprensión de algunos no les deja interpretar como se deben las palabras del propio autor de estas: “*e vòstra senyoria qui per sa virtut comportará los defalliments axí en estil com en orde en lo present tractat per mí posats, me atreviré expòndre no sòlament de lengua anglesa en portoguesa, mas encara de portoguesa en vulgar valenciana, per ço que la nació don yo so natural sen puxa alegrar e molt ajudar per los tants e tants insignes actes que hi son*”.

Aquí nos dice claramente Martorell que traduce su libro en lengua vulgar valenciana”.

Resumim:

Hi hagué un temps en que se día impunement i cándida (así donem proves) que'l Rei Jaume I en 1238 dugué a Valencia la llengua.

L'impugnàrem, el criteri simpliste; l'opinió vingué a terra, coentíficament.

Després se proclamá, mes ampliament, que'l valenciá, sí, era'l *romantium*, com el que's parla en Catalunya, mes per la importancia catalana en política i en el concens d'alguns historiadors, havia nom, i conveniencia de *catalá*.

Refusàrem la graciosa sugerencia pos, es clar que per nostres importancia i clàssics i literatura del XIV i XV, cas d'acceptar la originaria referencia deuríem mes bé dir valencià a la llengua-bloc (Ací resten proves a l'abast).

Proximament, els estudiosos digueren que si per l'admés comú oríge idiomàtic perimediterranià es conjunten, després la formació autòctona esdevé natural i la classificació independent pot determinar-se i, està determinada.

Ara, per aquella formació i procés considerem el fatalisme natural de la diversificació perdurable entre'ls pobles que ho son, i que València ho és, el sensat no ho nega; ara, fallat que no obstant les "unions morals" teníem nostra Patria valenciana, l'orgull, beneficiós, nacional nostre deu enfortir-se més atenent i servint la naturalea pròpia que nos empenta, per atra vanda fatal, a la diferenciació, a la major personificació, si en tots, també en este aspecte capital de l'idioma.

Per tal: La identitat de llengua no obsta independències nacionals. Que entre dos Pobles que fortament ho siguen per atres peculiars característiques, a la fi s'assegura la propietat d'un idioma que ha nom de la nació. Que les mesnades de Jaume I no nos regalaren l'idioma. Que'ls romans, per semblants motius no infantaren nostra expressió llingüística. Que no's pot dir a la nostra llengua catalana, i que ni sixquera és llengua única ab aquella com no ha segut ni ho será...

I cada jorn —*valencianisantse*— s'afinca mes l'evidència d'estos postulats, per atra vanda que de justícia i veritat, d'armonia, fraternitat i afecte: per que no?

Ahir, hui, demà

I

Així respon la Historia i com a signació de la realitat d'allavors i ho ve reafirmant i ratificant i fins ampliant la actualitat, la realitat de cada dia que será historia en el pervindre.

Perque també la realitat geogràfica, l'esperit territorial" i d'ahí el sentit econòmic i en sa realisació el factor moral, l'home, ab sa idiosincracia, en el fet històric i en sa sugerencia; la psicologia en la realitat per a la diversa captació i interpretació de l'Art: en les plàstiques, en la música, en la particular predisposició científica; en les respectives viventes consuetuts, sentiment de les creences, afanys, carácter social en fi...tot está clamant la diferenciació, per tant distinta i una nomenclatura a vanda.

Pero que may, may ansia de "secessionisme" social, moral, espiritual, fraternals amics distints.

Oh! Simplistes que per a "escursar les distancies" (d'Olwer) no els si s'imposa atra cosa que *fusionarnos* en ells fent desaparéixer nostra personalitat nacional valenciana en la catalana...i, tot resolt! Simplista manera d'"escursar les distancies". Les distancies s'"escursaran" millor entre dos personalitats, ab un respecte mutu, ab una prudencia en el comportament i, noblea d'aspiracions i realisacions envers ella.

II

El sentiment popular valenciá que, com diem, és cosa inimposada no admet ni admetrá artifisis ni monstruositats deformadores ni suplantadores i restará vevent en les fonts naturals i tant que'ls inquiets valencians catalanisats i catalanisants, al no aconseguir la satisfacció de somoure aquell sentiment en lo poble arrailat, decantantlo vers ses insensates apetencies, primer traten de denigrar l'unánim sentiment valencianòfil titllantlo de ignorant i castellanisat i darrerament, en experimentar que de vaes malden, s'exilen de la tasca adjutoria i cegant la necessaria lliberalitat, blasfemant dels valencians s'en van a rendir sa aptitut a Catalunya, a Barcelona, amics de lo fácil i de l'èxit, quan les nostres terres de la Patria Valenciana, tant de esforç han menester.

Per a cridar la conveniència d'anar units contra l'enemic comú de nostres ideals nacionalistes, no és lícit desfigurar la naturalesa dels subjectes, elements actuant, en un rebaixament i anulació de sa personalitat.

Ben devots tots d'eixa "unitat espiritual" i d'eixe "front únic" contra la violenta i antinatural superbia absorcionista centro peninsular; units, convenientment; lluita que resultaria paradògica quan previament es sentíem absorvits els valencians per atra força i paraliçats sobre la noblea de nostres pretencions ya en práctica fallida.

Conformes ab aquella unió moral; units i distints per a l'acció conjunta. Pero sens mal entesos ni reserves mentals d'ingerencies refusables.

III

Per a designar nostra colectivitat nacional valenciana s'ouen distints noms denunciabls.

Com denunciem lo de "Patria Chica" (molts valencians), lo de "Espanya en una unitat geográfica, histórica, política i espiritual" (els de l'"Espanya gran"), lo de "Regió valenciana" (fueristes i "regionalistes"), lo de "terres de Llevant" (els centralistes), lo de "la Catalunya meridional" (els pancatalanistes), denunciem també, este mes nou i de tanta mala fe com els atres, que s'enuncia: "el País valenciá". No, no; tampoc es eixe que els d'"Acció valenciana" han inventat (Gómez Nadal, "El camí" del 28 maig 1932) i que ya s'escolá també en algunes edicions de "El Poble Valenciá", formant part de "la Gran Catalunya" i en tal aspecte té'l significat de "patria chica", de "región", de..."pais".

Nosatros advertim que refusant totes eixes nomenclatures desorientadores, no més se diga, designant nostra colectivitat nacional: "la Patria valenciana" o "la nació valenciana", ben clar.

Als que defensem la inagregabilitat de la Patria Valenciana i sa intangibilitat, han pretés oféndrenos els agregacionistes, ab els mots i les imputacions com s'ha vist de: “xovinistes”, “castellanisats”, “localistes”, “madrilenyistes”, “regionalistas bien entendidos” i altres. Res mes injust, fals i vil.

De feblea patriótica no nos podrán tildar. Massa que ho saven ells. Acás s'alegrarien, torpement, de poder demostrar que els valencians que refusem la “nacionalitat catalana” com a nostra, ho feem admetentne atra que no fora la “nacionalitat valenciana” com a propia.

Nostre sentit d'independencia, equidista d'unes i atres anexions, si be reconeguem on está la major afinitat i quin és ara, com diem, l'enemic comú de nostres aspiracions nacionalistes: dels catalans, dels valencians, etc.

Jamay será “el valencianisarse, catalanisarse”, com diuen ells; en darrer terme, valencianisarse será per als febles que tenim darrere, descastellanisarse i per als rebordonits que tenim enfront será descatalanisarse; perque una mateixa incomprensió els paralelisa: uns anexionistes máxims: una Península, una nació; atres anexionistes mínims: Valencia i Catalunya...una nació. Igual virulencia; igual injusticia.

Proves avundantíssimes i múltiples sugerencies nos en resten encara en cartera i en l'esment per a repetits volums a este objecte. Inacavables son perque cada jorn es reproduceixen.

Siguen prou les esmentades i manifestes al llarc d'estes planes on deixem exprés que els “imperialistes”, “expansionistes”, “anexionistes”, “incautacionistes”, “dominacionistes”, “bloquistes”, “absorcionistes” son signacions dels trists *nacionalismes* superbs, injusts, tiranics, brutals, d'uns pobles que cifren sa gloria en la humillació dels atres, sa grandea en l'anulació dels demés; sa riquesa en l'empobriment dels dominats.

Així conforta l'ànima l'ensenyança i l'eixemple dels valencians capdavanters que, modernament, formaren i formen, dirigint i integrant estes valencianíssimes publicacions no tocades d'aquella malaltia i que van desde les de "Lo Rat Penat" fins a les del "Consell Valencià de Publicacions" i en aquells actes, mes importants, moderns des de aquella "Afirmació Valencianista d'Eslava" 1914; i més, i més, publicacions, actes i entitats, servant l'amor de Valencia sense rebordoniments. I així seguirà!

Matriarcat de Valencia

I

El Poble Valencià, en les seues elucubracions patriòtiques s'emociona a la dilecta invocació de: Mare Valencia! I li es natural, este afecte i el crit, sempre, sempre.

Mare Valencia! Ressona per les terres alacantines, per els fills d'una mateixa mare que s'acoblen al raseret cordial.

Mare Valencia! Clamen front al sol i la mar els de Villajoyosa.

Mare Valencia! els d'Alcoy, enfonsant en lo treball prolífic.

Mare Valencia! en Denia, remorosa a valenciania primitiva.

Mare Valencia! en Altea, gracia blanca del sur de la Patria.

Mare Valencia! resona armoniosament en Castelló, terres valencianes del nord, racials i perdurables fraterns.

Mare Valencia! en Villareal, expandit a la tradició i a la joya valencianesca.

Mare Valencia! en Segorb; redós especialisim que'ns cal.

Mare Valencia! en Burriana, anflairada i blana d'ull i d'accent, tan nostra.

Mare Valencia! en les montanyetes del Puig, bell breçol de la reconquista, al XIII. S.

Mare Valencia! resona en les terres del centre on rutila la Ciutat remorosa i desperta al mon.

Mare Valencia! en Xàtiva gloriosa evocant ses flames, forta i perdurable.

Mare Valencia! en Gandía lluminosa, hortolana i senyorial.

Mare Valencia! en la Ribera viva de frescors del Júquer allisonador i en Carcaixent i Alcira, en l'or de ses taronges.

Mare Valencia! en Sagunto guaitador, celós de sa historia.

Mare Valencia! continuament ha ressonat en tots temps i ara, i en tots llocs, i clarament per tots els llocs, i clarament per tots els homens nostres, signant l'amor de la patria Valenciana.

II

“Mare Catalunya” per als valencians, és extrany i no els sona a amor maternal el crit.

Es irreal, no te consistencia tradicional ni actual i may l'acaronaren pits valencians.

“Mare Catalunya” en cap lloc el clamaren els valencians; en cap época de la historia per ningú valenciá es cridá.

Esta és la esencia i la realitat sentimental nacional valenciana, contra la que no's pot anar.

Ella nos salve i, Deu vullga, que may es soliviant.

Cregam que ho voldrá.

III

I ara ratificació, impugnació i norma, clogam estes planes, necessariament així:

Vixca Catalunya lliure!

Vixca Valencia, doblement lliure!

